

BESCHIKKING

Omgevingsvergunning – beschikking voor een flora- en fauna-activiteit – vos weidevogels

Aanvrager	Stichting Faunabeheereenheid Overijssel
Aangevraagde activiteiten :	Flora- en fauna-activiteit – Vos weidevogels
Datum ontvangst aanvraag :	19.07.2024
Locatie :	gehele provincie Overijssel
Datum beschikking :	22.01.2025
Kenmerk :	D2024-00058744
Zaaknummer :	Z2024-00004888

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A	BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING SOORTEN FAUNABEHEER	3
A.1	Aanvraag	3
A.2	Besluit	3
A.3	Ondertekening en verzending	4
B	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT	6
B.1	Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag	6
B.2	Algemeen	6
B.3	Registratie en rapportage	7
C	OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT	8
C.1	Vergunning	8
C.1.1	Omschrijving handeling	8
C.1.2	Preventieve maatregelen	8
C.1.3	Gegevens over (dreigende) schade	9
C.1.4	Wettelijk belang van de handeling	10
C.1.5	Vergunning	10
C.1.6	Periode	11
C.1.7	Onderliggende documenten	11
C.1.8	Aanvullende gegevens	11
C.2	Bevoegdheid	11
C.2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	11
C.2.2	Procedure	11
C.3	Toetsingskader	11
C.3.1	Wettelijke regels	11
C.3.2	Provinciaal beleid	11
D	TOETSING	13
D.1	Inhoudelijke beoordeling	13
D.1.1	Uitgangspunten	13
D.1.2	Toetsing noodzaak vergunning	14
D.1.3	Toetsing schade aan wilde fauna	15
D.1.4	Toetsing treffen van preventieve maatregelen	23
D.1.5	Toetsing gunstige staat van instandhouding	26
D.1.6	Toetsing aan wettelijk belang	28
D.1.7	Toetsing provinciaal beleid	28
D.1.8	Toetsing gebruikte middelen en methoden	29
D.1.9	Eindconclusie toetsing	33
D.1.10	Zorgplicht blijft altijd gelden	34
E	SLOTCONCLUSIE	34
F	BIJLAGE I. KAART LEEFGEBIEDEN EN 5 KM ZONE	35

A BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING SOORTEN FAUNABEHEER

A.1 Aanvraag

U heeft namens De Faunabeheereenheid Overijssel een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet ¹ bij ons ingediend. Deze vergunningaanvraag gebeurt op basis van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029'.² De vergunningaanvraag betreft het doden van vossen met het geweer in de periode van 1 december tot en met 15 juli, en tussen zonsondergang en zonsopgang³, en gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur.⁴ De vergunning wordt aangevraagd voor de duur van het faunabeheerplan, dat is tot 1 september 2029. Dit ter voorkoming van schade aan fauna, specifiek weidevogels en korhoenders.

Het gebied waar vergunning voor wordt aangevraagd betreft aangewezen weidevogel- en korhoendergebieden in Overijssel en een bufferzone van vijf kilometer daaromheen. (zie kaart fig.1. paragraaf C.1.1)

Deze aanvraag hebben wij op 19 juli 2024 ⁵ ontvangen. Op 1 januari 2025 heeft u aanvullende gegevens aangeleverd.⁶ De aanvraag en het Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 ⁷ zijn het uitgangspunt voor uw vergunningaanvraag.

Hieronder geven wij onze beslissing weer.

A.2 Besluit

Wij verlenen de Faunabeheereenheid Overijssel een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet ⁸ voor:

- het doden van vossen met het geweer;⁹ en het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang¹⁰ en het gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur; en,
- wij besluiten met een vergunningvoorschrift toe te staan om het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang te gebruiken en het geweer te gebruiken met nachtzichtapparatuur.¹¹ Dit gebruik van het geweer hebben we opgenomen in een voorschrift bij deze vergunning.

De vergunning geldt in de periode van 1 december tot en met 15 juli. De vergunning geldt voor het gebied van de aangewezen weidevogel- en korhoendergebieden in Overijssel en een bufferzone van vijf kilometer daaromheen (zie kaart bijlage I van deze vergunning).¹²

Het belang van de vergunning is:¹³

- in het belang van de bescherming van de fauna.

¹ Art. 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet (Ow).

² Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (paragraaf 3.2) in samenwerking met: Provincie Overijssel, Goedgekeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2024; kenmerk: 2024-020890).

³ Art. 11.83 eerste lid onder a. Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

⁴ Art. 11.79 vijfde lid Bal.

⁵ Kenmerk: Z2024-00004888 en D2024-00033095

⁶ Kenmerk: Z2024-00004888 en D2025-00000221

⁷ Kenmerk: Z2024-00004888 en D2024-00058330 en D2024-00058331

⁸ Art. 5.1 tweede lid onder g Ow en, art. 4.6, eerste lid, onder e van het Omgevingsbesluit (Ob).

⁹ Art. 11.54 eerste lid onder a van het Bal.

¹⁰ Art. 11.83 eerste lid onder a. Bal.

¹¹ Op grond van artikel 11.31, tweede lid Bal, in combinatie met artikel 11.83, eerste lid onder a Bal (nachtperiode) en artikel 11.79, vijfde lid Bal (nachtzichtapparatuur).

¹² De kaart is digitaal te vinden op de Atlas van Overijssel.

¹³ Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, Ow, en artikel 8.74I, eerste lid onder b. 1° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Wij besluiten dat deze omgevingsvergunning in werking treedt op de dag na de dag waarop het besluit is bekendgemaakt.¹⁴ De is geldig tot het einde van de duur van het Faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan loopt tot 1 september 2029.¹⁵

Verder besluiten wij dat de volgende stukken/delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van dit besluit, voor zover deze niet in strijd zijn met de voorschriften:

- *Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, versie 240709, FBE Overijssel, 9-7-2024;*¹⁶
- *Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, Bijlagen document, versie 240709, FBE Overijssel, 9-7-2024.*¹⁷

De motivering voor ons besluit is in *C. Overwegingen bij het besluit* weergegeven.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in *B. Voorschriften bij het besluit* weergegeven.

A.3 Ondertekening en verzending

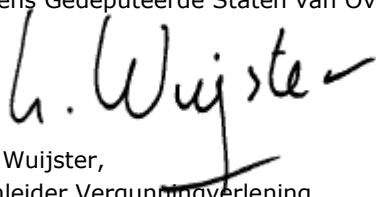
Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- a. de Koninklijke Jagersvereniging;
- b. de Nederlandse Organisatie Voor Jacht en Grondbeheer;
- c. het Faunafonds;
- d. de politie 'Eenheid Oost-Nederland'.

Heeft u vragen?

Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder *Inlichtingen bij*. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z2024-00004784 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Deze brief is voorzien van een elektronische ondertekening.

¹⁴ Art. 16.79 eerste lid onder a. van de Ow.

¹⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2024-13167.html>

¹⁶ <https://fbeoverijssel.nl/faunabeheerplan/> . Ons kenmerk: Z2024-00004888; D2024-00058330

¹⁷ <https://fbeoverijssel.nl/faunabeheerplan/> . Ons kenmerk: Z2024-00004888; D2024-00058331

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op drie manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via:
https://regelen.overijssel.nl/Producten_en_diensten/Bezwaar_klacht_informatie_schade/Bezwaar_tegen_beslissing_provincie_Overijssel.
3. Via een e-mail naar klachtenbezwaar@overijssel.nl.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

B.1 Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag

Geeft u in de e-mail (overijsselloket@overijssel.nl) naar ons of in een telefoongesprek (038 499 88 99) altijd aan dat het gaat om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (Z2024-00004888; D2024-00058744). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek tot contact bestemd is.

B.2 Algemeen

1. Stichting Faunabeheereenheid Overijssel (FBE) is als vergunninghouder verantwoordelijk voor het gebruik van de vergunning en de naleving van de voorschriften waaronder zij is verleend. De verantwoordelijkheid van de FBE laat onverlet dat de vergunninggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van deze vergunning.
2. De FBE kan via de Wildbeheereenheid (WBE) jachthouders via het Faunaregistratiesysteem (FRS) machtigen tot gebruik van de vergunning. De WBE handelt in deze op gezag van de FBE. De jachthouder kan mede-uitvoerders alleen via het Faunaregistratiesysteem machtigen tot het gebruik van de machtiging.¹⁸
3. De machtiginghouder zoals bedoeld in lid 2 mag zich door jachtaktehouders laten vergezellen. De machtiginghouder blijft verantwoordelijk voor de uitvoering van de machtiging.
4. De FBE moet er voor zorgdragen dat de feitelijke gebruiker van de vergunning een kopie van de machtiging van de FBE en/of WBE, een (digitaal) kopie van de door de FBE gewaarmerkte voorschriften van de vergunning, en de vergunning voor een jachtgeweeractiviteit bij zich dient te hebben.
5. Het geweer en kunstlicht en/of nachtzichtapparatuur mag in de periode 1 december t/m 15 juli gebruikt worden tussen zonsondergang en zonsopkomst.
6. De FBE moet er voor zorgdragen dat de gebruiker van de vergunning een (digitale-)kopie van de FBE machtiging bij zich draagt.
7. Gebruikmaking van geweer (met kunstlicht en/of nachtzichtapparatuur) in de periode tussen zonsondergang en zonsopkomst dient met opgave van naam en telefoonnummer van de gebruiker uiterlijk op de dag van gebruikmaking voor 17.00 uur gemeld te worden bij:
 - a. de politie 'Eenheid Oost-Nederland' tel 0900-8844 of <https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldformulier.html>, en,
 - b. provincie Overijssel Loket: tel. 038 499 88 99.
8. Per WBE mogen maximaal vier gemachtigde jachthouders/jachtaktehouders in maximaal in vier voertuigen, tegelijkertijd gebruik maken van geweer en kunstlicht en/of nachtzichtapparatuur. De hierboven genoemde jachthouders mogen zich laten vergezellen door maximaal vier jachtaktehouders.
9. Het gebruik van deze vergunning is niet is toegestaan op zon- en feestdagen.¹⁹

¹⁸ Deze mede-uitvoerders moeten naast de machtiging beschikken over een rechtmatig besluit om het geweer in het jachtveld te mogen gebruiken. Zie artikel 11.64, eerste lid, onder d in het Ba.

¹⁹ Op 26 september 2024 hebben wij van het bestuur van de Faunabeheereenheid Overijssel het verzoek gekregen dit voorschrift op te nemen. (Kenmerk: D2024-00047333)

B.3 Registratie en rapportage

10. De FBE beheert een digitaal register (Faunaregistratiesysteem (FRS)) waarin per WBE de gemachtigde jachthouders zijn vermeld. Dit digitaal register is ten allen tijde door medewerkers van de provincie Overijssel in te zien.
11. De FBE moet ervoor zorgen dat de aan de wildbeheereenheden doorgeschreven vergunning in het Faunaregistratiesysteem (FRS) geregistreerd wordt.
12. De FBE dient elk jaar voor 15 september schriftelijk opgave te doen (aan de provincie Overijssel t.a.v. het team PD-vergunningen) van hetgeen met behulp van deze vergunning is bemachtigd en gedood (aantallen, locaties en data).
13. De FBE moet ervoor zorgen dat binnen 48 uur het gebruik van de vergunning wordt gerapporteerd in FRS.

C OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

C.1 Vergunning

C.1.1 Omschrijving handeling

De aanvraag betreft vergunning van de verboden tot het opzettelijk doden van vossen. De vossen worden gedood met behulp van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang. Daarbij is het gebruik van het geweer met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur noodzakelijk.

De handeling wordt aangevraagd ter voorkoming van het wettelijk belang: schade aan fauna. Het betreft dan de voor predatie kwetsbare bodembroedende vogels, te weten: weidevogels en korhoenders.

De vergunning wordt aangevraagd op gronden gelegen binnen de aangewezen weidevogelgebieden zoals opgenomen in het meest actuele Natuurbeheerplan van de provincie Overijssel (d.i. van 28 mei 2024)²⁰, met een buffer van 5 kilometer daaromheen, en op gronden gelegen binnen het aangewezen korhoendergebied op de Sallandse Heuvelrug, met een buffer van 5 kilometer daaromheen (zie kaart in bijlage I van deze vergunning).^{21 22}

De vergunning wordt aangevraagd van 1 december tot en met 15 juli, voor de duur van het faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan loopt tot 1 september 2029.²³

(Voor vos zie hoofdstuk 6 van het Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 blz. 152 t/m 164)

C.1.2 Preventieve maatregelen

Grondgebruikers mogen al op basis van de landelijke vrijstelling overdag vossen bestrijden, met conventionele middelen, zoals het geweer, aardhonden en vangkooien. De provincie kan het gebruik van andere middelen of methoden toestaan in het kader van de vergunningverlening. Daarbij zijn verschillende alternatieven mogelijk zoals een vergunning om na zonsondergang vossen te bestrijden in gebieden waar de instandhouding van zeldzame vogelsoorten prioriteit heeft. De bestrijding overdag is onvoldoende effectief omdat de vossen pas na zonsondergang tevoorschijn komen om te jagen. Het gebruik van kunstmatige lichtbronnen is een belangrijk hulpmiddel bij de nachtelijke bestrijding, en bevorderen de zorgvuldige en veilige uitvoering van het afschot.²⁴

Met name vanuit het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel*²⁵ hebben de collectieven in Overijssel²⁶ allerlei (preventieve) maatregelen genomen m.b.t. bescherming van de weide- en akkervogels. Denk aan plaatselijk uitrasteren kleine gebieden, biotoopverslechtering voor predatoren, plas-dras situaties, uitgestelde maaidatum, overdag, etc.²⁷

In het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028' staat aangegeven dat de provincie verantwoordelijk is voor het Natuurbeleid, waaronder het weidevogelbeleid. De provincie stuurt op een samenhangend en effectief beheer, en in nauw overleg met de collectieven voor agrarisch natuurbeheer en terreinbeheerders. Collectieven coördineren en geven lokaal invulling aan de uitvoering aan het agrarisch natuurbeheer. Het beheer in weidevogelreservaten (natuur) wordt uitgevoerd door terreinbeherende organisaties (TBO's) en particuliere beheerders.²⁸

²⁰ Natuurbeheerplan 2025 Provincie Overijssel, Gedeeltelijke wijziging (plantekst en bijbehorende kaarten): GS-besluit 28 mei 2024, Visser E., mei 2024. Ons kenmerk Z2024-00004888, D2024-00058336

²¹ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 163, 164)

²² Zie voor de 5 km bufferzones om de weidevogel- en korhoendergebieden ook de 'Atlas van Overijssel'

²³ Faunabeheer plan Overijssel 2024-2029 (paragraaf 3.2) in samenwerking met: Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2024; kenmerk: 2024-020890).

²⁴ Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstuk 3 juli 2014, 28286 nr. 734

²⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024.

²⁶ Coöperatieve Agrarische Natuur Collectief Noordwest Overijssel U.A., Coöperatieve Agrarisch Natuur Collectief Midden Overijssel U.A. en Gebiedscollectief Noordoost Twente

²⁷ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 159)

²⁸ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024. (blz. 3)

Het weren van vossen, bijvoorbeeld door middel van fijnmazige elektrische rasters, wordt lokaal toegepast in de onderzochte gebieden. Vanwege de relatief hoge kosten en de praktische inspanningen die dit vergt is het niet haalbaar om een zeer groot gebied van rasters te voorzien en deze rasters vervolgens te onderhouden. Elektrisch afrasteren kan zeer effectief te zijn, maar wordt alleen haalbaar geacht voor het beschermen van zeer lokale hotspots.^{29 30}

De aanvrager geeft aan dat de kwetsbare populatie weidevogels (en overige bodembroeders) dalende en kwetsbaar zijn en daarmee gevoelig voor predatie. Om deze reden is er noodzaak voor de inzet van de vergunning. De aangewezen gebieden zijn alle door de provincie Overijssel erkende weidevogel- en korhoengebieden met daaromheen een buffer van 5 km, gelegen binnen de provinciegrenzen. Een Omgevingsvergunning voor een Flora en Fauna-activiteit' wordt aangevraagd voor het gebruik van het geweer met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur om in de nacht het dier te schieten om invulling te geven aan een afname van de hoeveelheid vossen welke voorziet in de komende planperiode voor een afname van het predatieniveau bij weidevogelpopulaties en korhoendergebied op de Sallandse Heuvelrug. Deze vergunning geldt voor de aangewezen gebieden in het actieplan weidevogels met een 5 km zone eromheen, en het aangewezen korhoendergebied op de Sallandse heuvelrug, met een buffer van 5 km daaromheen.

Buiten de aangewezen gebieden in het actieplan weidevogels met een 5 km zone eromheen waar geen vergunning voor geldt, wordt ook daar m.b.v. de landelijke vrijstelling invulling gegeven aan een afname van de hoeveelheid vossen. Door vossen buiten het aangewezen werkgebied van de vergunning te bestrijden, wordt nieuwe bezetting van territoriums binnen het werkgebied van de afgegeven vergunning zoveel mogelijk voorkomen.³¹

C.1.3 Gegevens over (dreigende) schade

Predatieonderzoek 2016 en 2017

In opdracht van het Collectief Noordwest Overijssel heeft Altenburg & Wymenga in 2016 en 2017 een predatieonderzoek³² uitgevoerd in de aangewezen weidevogelgebieden Staphorsterveld, Tolhuislanden en Lierderbroek. Hierbij lag het accent op de grutto, Kievit en wulp. Uit het onderzoek bleek dat predatie het belangrijkste aandeel had in het nestverlies in de drie onderzoeksgebieden.

De vos was met 70% de belangrijkste predator, de steenmarter met 18% de tweede belangrijke predator. In onderstaand figuur is een totaaloverzicht weergegeven van de predatoren per soort en per gebied en het aandeel predatie per soort in het betreffende gebied van beide onderzoek jaren 2016 en 2017.

Soort	Staphorsterveld		Tolhuislanden		Lierderbroek		Totalen	
Vos	16,5	63%	28	70%	29	74%	73,5	70%
Steenmarter	1	4%	7	18%	8	21%	16	18%
Zwarte kraai	7,5	29%	1	3%	0	0%	8,5	3%
Overige	1	4%	2	5%	2	5%	5	5%
Onbekend	0	0%	2	5%	0	0%	2	5%
Totaal	26	100%	40	100%	39	100%	105	100%

Tabel. Totaaloverzicht 2016 en 2017 predatoren per soort en per gebied (bron: A&W rapport 2236)

Predatieonderzoek 2021

In 2021 heeft het Collectief Noordwest Overijssel weer een predatieonderzoek in dezelfde gebieden laten uitvoeren, nu door Sovon.³³ Ook uit dit onderzoek bleek dat predatie het belangrijkste aandeel heeft in

²⁹ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 159, 160)

³⁰ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024. (paragraaf 3.2.2. blz. 11)

³¹ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 163)

³² A&W rapport 2236, Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel.

³³ Kleyheeg E. 2021. Predatoren van weidevogelnesten in Noordwest-Overijssel in 2021. Sovon rapport 2021/64.

het totale nestverlies, ca. 65%. De vos kwam in het onderzoek naar voren als grootste predator met ca. 60% en de steenmarter als tweede predator met ca. 25% aandeel. Hierbij moet worden opgemerkt dat in verband met de avondklok van 23 januari tot 28 april 2021 de bestrijding van de vos in de nachtelijke uren niet of nauwelijks kon plaatsvinden en dat zeer waarschijnlijk hierdoor de predatie door de vos hoger is uitgevallen.

Samenvatting predatieonderzoek 2021

Op basis van de camerabeelden werd in het voorjaar 2021 vastgesteld dat het gemiddelde uitkomstsucces varieerde tussen 30,8% (Wulp) en 42,8% (Kievit). Alleen voor de Wulp was het uitkomstsucces in het Lierder broek en de Tolhuislanden mogelijk hoog genoeg voor een stabiele populatie, maar dit was mede dankzij de inzet van vossenwerende rasters. Gemiddeld werd 51,1% van de weidevogelnesten gepredeerd, met vrij grote verschillen tussen de gebieden. In het Staphorsterveld was de predatiedruk met 66,7% het hoogst, terwijl deze in het Lierderbroek met 35,3% aanzienlijk lager was.

De vos was verantwoordelijk voor 68% van de predatieverliezen en daarmee nog steeds de belangrijkste predator. Andere predatoren die werden aangetroffen waren steenmarter, zwarte kraai, bunzing, hermelijn, wezel, maar deze speelden een ondergeschikte rol in de studiegebieden. Van bosmuis, rosse woelmuis en bruine rat werden DNA sporen aangetroffen, maar onduidelijk is of deze nesten hebben gepredeerd of alleen hebben geknaagd aan eieren die door andere soorten waren gepredeerd.

Van de 174 weidevogelnesten die in de drie studiegebieden tezamen met een camera gevolgd zijn, werd van 84 nesten vastgesteld dat volledige predatie in de nestfase de directe verliesoorzaak van het legsel was. Daarnaast waren er drie legsels die recent waren uitgekomen en waarvan de kuikens nog op het nest werden gepredeerd. Ook waren er vijf gevallen waarbij een legsel deels werd gepredeerd, maar waarvan de andere eieren toch uitkwamen. In één geval kwam in beeld dat een reeds verlaten nest uiteindelijk werd gepredeerd.

Van de 84 compleet gepredeerde nesten werd ruim twee derde gepredeerd door de vos. De vos is daarmee duidelijk de belangrijkste predator van weidevogelnesten in de regio. Op de tweede plaats kwam de steenmarter, die bijna een kwart van alle predatiegevallen voor zijn rekening nam. De resterende predatie werd veroorzaakt door zwarte kraai, bunzing en hermelijn.

Soort	Staphorsterveld		Tolhuislanden		Lierderbroek		Totalen	
	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten
Vos	17	59%	23	62%	18	55%	58	59%
Steenmarter	7	24%	13	35%	8	24%	28	28%
Zwarte kraai	3	10%	0	0%	0	0%	3	3%
Overige	1	3%	0	0%	7	21%	8	8%
Onbekend	1	3%	1	3%	0	0%	2	2%
Totaal	29	100%	37	100%	33	100%	99	100%

Tabel. Aantal en percentage van gepredeerde nesten van kievit, grutto en wulp uitgesplitst per predatorsoort. Opm. voor Lierderbroek is ook de DNA analyse van prooiresten meegenomen (overzicht 2021)

C.1.4 Wettelijk belang van de handeling

De voorgenomen handeling is volgens de aanvraag nodig vanwege de volgende belang: ³⁴

- in het belang van de bescherming van de fauna.

C.1.5 Vergunning

U vraagt vergunning aan voor vossen van het verbod om deze opzettelijk te doden. Daarnaast vraagt u een toestemming voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopkomst en voor het gebruik van een geweer met nachtzichtapparatuur.

³⁴ Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, Ow, en artikel 8.74l, eerste lid onder b. 1° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

De vergunning wordt aangevraagd overeenkomstig het vastgestelde en goedgekeurde Faunabeheerplan.

C.1.6 Periode

De vergunning wordt aangevraagd in de periode van 1 december tot en met 15 juli, de duur van het Faunabeheerplan Overijssel.³⁵

C.1.7 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten van belang:

- *Kader Faunabeheerplan 2024–2029*^{36 37}
- *Faunabeheerplan 2024-2029*³⁸

C.1.8 Aanvullende gegevens

Op 1 januari 2025 en 10 januari 2025 zijn aanvullende gegevens ontvangen, en bij ons ingeboekt onder kenmerknummer Z2024-00004888; D2025-00000221 respectievelijk D2025-00001518.

C.2 Bevoegdheid

C.2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Omgevingsbesluit.³⁹ In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten. De aangevraagde activiteiten vinden plaats op, en de effecten zijn beperkt tot, het grondgebied van Overijssel. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

C.2.2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de omgevingsvergunning is uitgevoerd in overeenstemming met paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet. Daarnaast zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

C.3 Toetsingskader

Een omgevingsvergunning kan worden verleend als aan verschillende toetsingskaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven wij kort aan welke toetsingskaders wordt getoetst.

C.3.1 Wettelijke regels

Een omgevingsvergunningaanvraag wordt beoordeeld op basis van de regels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving⁴⁰ (hierna: Bkl). Bij ons oordeel houden wij tevens rekening met artikel 3.56 van het Bkl.⁴¹ Ook de Omgevingsregeling is voor de toetsing relevant.

C.3.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2024.⁴² In hoofdstuk 6 zijn de regels over het faunabeheer vastgelegd.

³⁵ Provincie Overijssel, Goedkeuringsbesluit Faunabeheerplan Overijssel (Besluit van Gedeputeerde van 27 augustus 2024; kenmerk: 2024-020890).

³⁶ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

³⁷ Kenmerk: Z2024-00004784 en D2024-00038468

³⁸ Kenmerk: Z2024-00004784 en D2024-00038474

³⁹ Art. 4.6, eerste lid onder e in samenhang met art. 4.12 tweede en derde lid, van het Omgevingsbesluit.

⁴⁰ Art. 8.74j, 8.74k en 8.74l van het Bkl.

⁴¹ Onverminderd de bij dit besluit voor taken en bevoegdheden op het gebied van de natuurbescherming en het beheer van natuurgebieden gestelde regels, houdt een bestuursorgaan bij de uitoefening daarvan rekening met de economische, sociale en culturele belangen, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

⁴² <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR706717/1>

In ons *Kader Faunabeheerplan 2019-2024*⁴³ zijn tevens per soort beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van schadebeheer en bestrijding vastgelegd. In ons *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat op bladzijde 18 t/m 21 het volgende over de beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van de verschillende soorten in deze vergunning:

Vos

Status: beschermde soort, landelijke vrijstelling bij dreigende schade.

Beoogd resultaat:

- Geen afbreuk aan de staat van instandhouding.
- Voorkomen en beperken ernstige schade.
- Voorkomen en beperken schade aan flora en fauna.
- Voorkomen onnodig lijden van dieren.

⁴³ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

D TOETSING

D.1 Inhoudelijke beoordeling

D.1.1 Uitgangspunten

U vraagt een vergunning aan voor het doden van vossen tussen zonsondergang en zonsopgang, met gebruikmaking van het geweer met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur. U vraagt de vergunning aan op basis van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029' (H.6). Het gebied waar vergunning voor wordt aangevraagd zijn de aangewezen weidevogelgebieden volgens het Natuurbeheerplan 2025 Provincie Overijssel ⁴⁴ met een bufferzone van 5 kilometer daaromheen in Overijssel, en de korhoendergebieden ⁴⁵ met een bufferzone van 5 kilometer daaromheen in Overijssel. U vraagt de vergunning aan voor de periode van 1 december tot en met 15 juli, voor de duur van het Faunabeheerplan.

Ecologie vos

De vos is op rug en flanken meestal roodbruin, maar grijzige en bruine vossen zijn niet zeldzaam. Hals, borst en buik zijn meestal wit, maar kunnen ook deels grijs of zwart zijn. De achterkant van de oren en het onderste deel van de poten zijn zwart. Van neus- tot staartpunt meet de vos gemiddeld 110 cm; de staart is gemiddeld 40 cm lang. Volwassen mannetjes van meer dan een jaar oud zijn gemiddeld groter en zwaarder (7,5 kg) dan volwassen vrouwtjes (6,0 kg). Vossen leven paarsgewijs en zijn territoriaal. Onder voedselrijke omstandigheden kunnen een of meer dochters in het ouderlijk territorium blijven, die dan echter meestal niet aan de voortplanting deelnemen. De grootte van de territoria is afhankelijk van de voedselrijkdom; de kleinste (vanaf 30 ha.) worden aangetroffen in stedelijk gebied en sterk gevarieerd landschap, de grootste (tot 500 ha.) liggen in open agrarisch gebied. Jonge vossen verlaten in hun eerste herfst of winter de familie. Vooral mannetjes kunnen dan tientallen kilometers afleggen.⁴⁶

De vos is een schemer- en nachtdier en leeft in familiegroepen bij elkaar. Holen worden meestal alleen door de wijfjesvossen gebruikt om in te slapen, in winter en voorjaar, als ze drachtig zijn of kleine jongen hebben. In de overige jaargetijden slapen ze meestal, net als de meeste mannetjes het gehele jaar door doen, op een beschut plekje bovengronds, onder een dichte struik bijvoorbeeld.

Vossen zijn opportunisten: ze leven van wat zich ter plaatse het gemakkelijkst laat verschalken. Kleine knaagdieren (vooral woelmuizen) en haasachtigen (haas, konijn) vormen het hoofdmenu. Maar ook vogels, insecten, eieren, bessen, afgevallen fruit, aas en afval wordt gegeten. Per dag heeft een vos ongeveer vijfhonderd gram voedsel nodig. De wijze waarop een prooi wordt gevangen is heel divers. Kleine prooidieren worden op het gehoor gevangen.

Soms besluipst de vos een prooi, soms zit hij de prooi achterna in een sprint. Vogelnesten worden leeggehaald, holen in de grond uitgegraven en fruit en bessen geplukt. Een ei houdt hij met de voorpoten vast, doorboort het met een hoektand en slobbert dan de inhoud op. Vossen eten ook egels en zijn meester in het doen ontrollen van de egel waarna hij deze doodbijt. Soms bijt hij de kop van een konijn en laat die liggen.

Soms vangen ze prooien die ze niet lekker vinden, zoals spitsmuizen of een wezel. Als ze niet heel veel honger hebben, laten ze die liggen. De vos bewaart soms voedsel achter loszittende boomschors of in een kuiltje, dat wordt toegedekt met aarde. Zelfs maanden later weet de vos door een combinatie van geur en herinnering de verstopte prooi terug te vinden.⁴⁷

Voorkomen vos

Uit de 'NDFV Verspreidingsatlas Zoogdieren' ⁴⁸ blijkt dat de vos in de periode 2020 t/m 2024 in geheel Nederland voorkomt in een groot aantal atlasblokken.

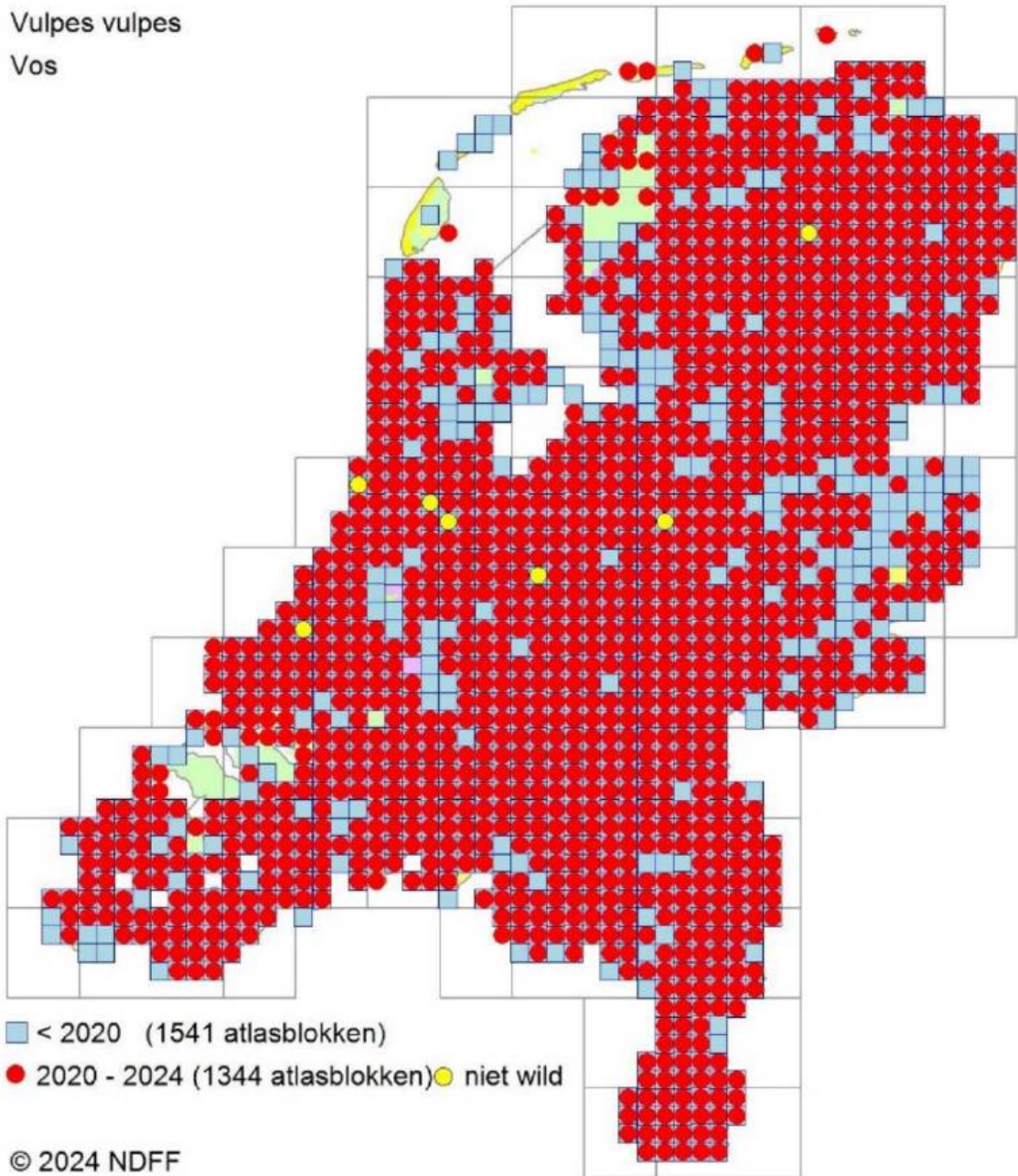
⁴⁴ Zoals beschreven in het 'Natuurbeheerplan 2025 Provincie Overijssel'. Zie voor kaartbeeld Atlas van Overijssel, onder: Beleid, Natuurbeheerplan, Geconsolideerde kaarten, zoekgebied agrarisch natuurbeheer.

⁴⁵ Bron: Terreinbeherende organisatie Sallandse Heuvelrug SBB

⁴⁶ Jaap Mulder, 2016 Bron: [NDFF Verspreidingsatlas | Vulpes vulpes - Vos](https://www.ndffverspreidingsatlas.nl/vulpes-vulpes-vos)

⁴⁷ <https://www.zoogdierverspreidingsatlas.nl/zoogdiersoorten/vos>

⁴⁸ <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496252#>

De vos komt in vele leefgebieden voor, zowel in bos en parken, heide en venen, duinen, polders en landbouwgebieden maar ook aan de randen van of in dorpen en steden. Hij leeft waar voldoende voedsel en dekking is en jaagt bij voorkeur in het overgangsgebied van biotopen omdat daar het meeste voedselaanbod is.⁴⁹

D.1.2 Toetsing noodzaak vergunning

Omdat verbodsbepalingen van de omgevingswet worden overtreden ('het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren') zijn wij van mening dat een vergunning voor de middelen, methoden en handelingen in de vergunningaanvraag en het Faunabeheerplan noodzakelijk is.

⁴⁹ <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/vos>

D.1.3 Toetsing schade aan wilde fauna

Inleiding

De vos predeert op het broedsel van vogels die op de bodem broeden. In het Sovon rapport Boerenland Vogelbalans 2020⁵⁰ is aangegeven dat op percelen waar nesten worden beschermd tegen landbouwwerkzaamheden predatie vrijwel altijd de belangrijkste oorzaak van nestverlies is. Van vossen is bekend dat zij weidevogels prederen. Het kan zowel gaan om predatie van broedsel in nesten, als predatie van kuikens. Daarnaast kan aanwezigheid van vossen in een potentieel broedgebied van weidevogels voor onrust zorgen waardoor vogels op die plek niet tot broeden komen.⁵¹

In het Bkl staat dat wij een vergunning kunnen verlenen *in het belang van de bescherming van de wilde fauna*. In het *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat dat het beoogd resultaat van een vergunning voor het doden van de vos het voorkomen en beperken van schade aan fauna moet zijn.⁵²

Het Faunabeheerplan geeft aan dat de kwetsbare populatie weidevogels en korhoenders dalende zijn en kwetsbaar en daarmee gevoelig voor predatie. Om deze reden is er noodzaak voor de inzet van de vergunning in de door de provincie aangewezen weidevogel- en korhoendergebieden gebieden met daaromheen een buffer van 5 km, gelegen binnen de provinciegrenzen. Het Faunabeheerplan geeft ook aan dat het uitgangspunt is dat in deze gebieden *en een zone van 5 kilometer daaromheen* het vangen en doden van vossen met behulp een voorziening om de prooi te verlichten, een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of enig ander instrument om in de nacht het dier te schieten mogelijk moet zijn.⁵³

Weidevogels

De afgelopen decennia zijn de aantallen weidevogels in ons land flink afgenomen. Met name de laatste jaren is voor een aantal soorten een versnelling in de afname zichtbaar.^{54 55}

De ontwikkeling van de weidevogelstand in Overijssel is grotendeels vergelijkbaar met de landelijke ontwikkeling. Het Overijssels weidevogelmeetnet (32 meetnethokken van ca. 50-75 ha) geeft aan dat sinds 1994 de populaties van vrijwel alle weidevogels sterk zijn gedaald.⁵⁶ Dit blijkt ook uit de periodieke inventarisaties van de weidevogelgebieden, die in een cyclus van 6 jaar worden uitgevoerd. De laatste jaren lijkt op basis van het provinciale weidevogelmeetnet de afname iets af te vlakken (grutto, kievit, wulp en scholekster) en lijkt de tureluur zich te herstellen. Dit laatste heeft mogelijk te maken met de sterke toename van plas-drassen van de laatste jaren, die een sterk aantrekkende werking hebben op weidevogels en met name op de tureluur.⁵⁷ Zie de grafieken hieronder voor een weergave van de ontwikkelingen.

Een aantal gebieden in met name Noordwest-Overijssel behoren tot de belangrijkste weidevogelgebieden van Nederland.⁵⁸ Overijssel is met name belangrijk voor kievit, grutto, watersnip en wulp⁵⁹. Noordwest-Overijssel was ooit het bolwerk van de Wulp in Nederland, maar aantallen zijn sinds 1990 met 40% afgenomen.⁶⁰ Door de makkelijke bereikbaarheid van hun nesten zijn grondbroeders, zoals steltlopers kwetsbaar voor predatie en veel van deze populaties worden dan ook gelimiteerd door hun predatoren.⁶¹

⁵⁰ https://stats.sovon.nl/static/publicaties/boerenlandvogelbalans_2020.pdf

⁵¹ Brandsma O., Invloed van de Vos op de weidevogelstand in het reservaatgebied Gietloorn-\)Waneperveen, Levende Natuur 2002 (blz 129/130)

⁵² Kader Faunabeheerplan 2024-2029 (blz. 20), versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

⁵³ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 163)

⁵⁴ Trend van boerenlandvogels, 1915-2023, CBS, 6 mei 2024 <https://www.clo.nl/indicatoren/nl147915-trend-van-boerenlandvogels-1915-2023>

⁵⁵ Nestsucces broedvogels van open boerenland gedaald, CBS, 26 april 2021 <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/17/nestsucces-broedvogels-van-open-boerenland-gedaald>

⁵⁶ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 9)

⁵⁷ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 9)

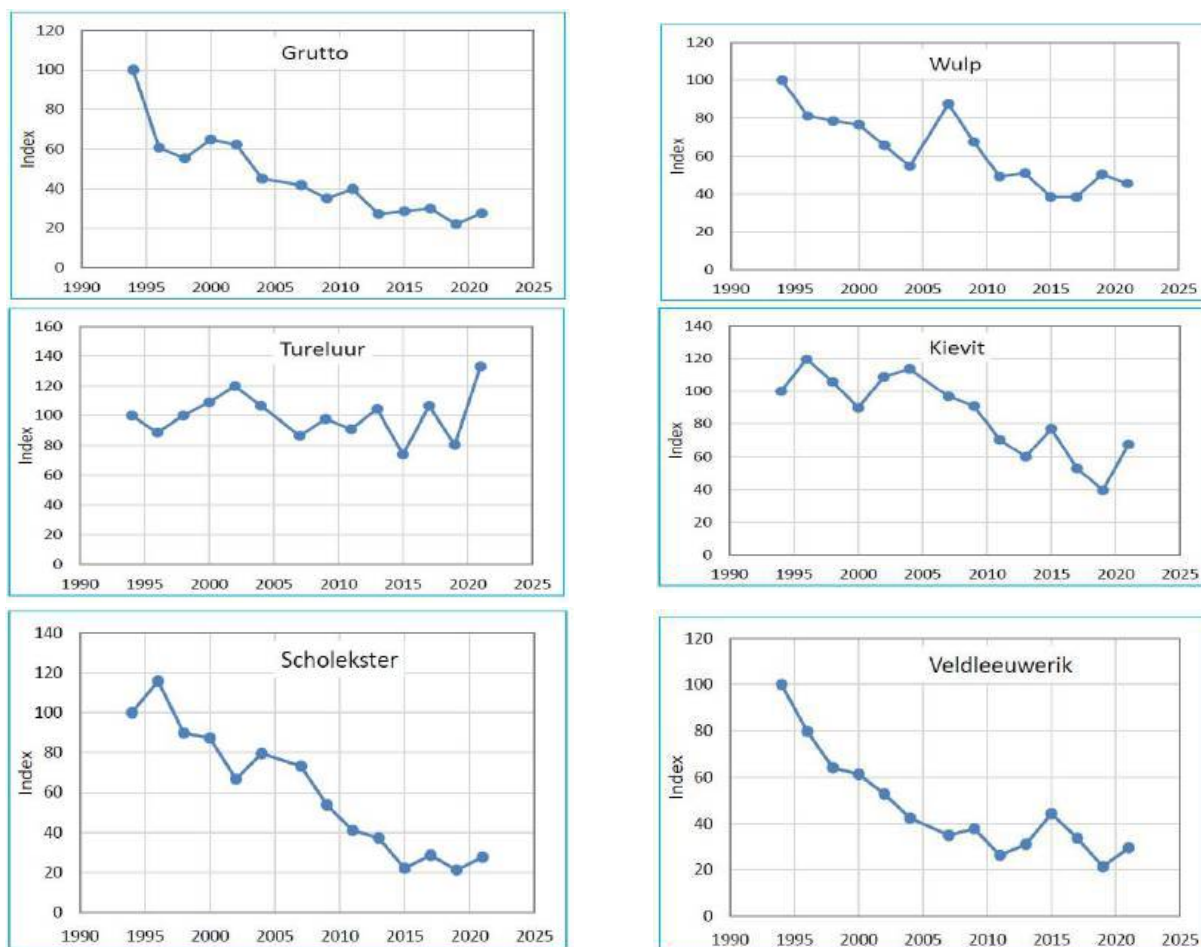
⁵⁸ Brandsma 2002 en 2018, resp De Levende Natuur nr. 103 en nr 249.

⁵⁹ Brandsma 2002 De Levende Natuur nr. 103; Teunissen & van Paassen Sovon Weidevogelbalans 2013

⁶⁰ Gerritsen G. J. (2018). Wulp Numenius arquata. In: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018, Vogelatlas van Nederland

⁶¹ Oosterveld 2011. Predatieproblematiek weidevogels Fryslân, A&W rapport 1548. En, Kämmerle & Storch 2019 Predation, predator control and grouse populations;

Fig. Weidevogelmeetnet Overijssel (Sovon 2021) ⁶²

In het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028' staat aangegeven dat de provincie verantwoordelijk is voor het Natuurbeleid, waaronder het weidevogelbeleid. De provincie stuurt op een samenhangend en effectief beheer, en in nauw overleg met de drie collectieven voor agrarisch natuurbeheer.⁶³ De collectieven coördineren en geven lokaal invulling aan de uitvoering van het agrarisch weidevogelbeheer. Doel van het actieplan is minimaal behoud van de huidige weidevogelstand. Het plan richt zich op de uitvoering.

Volgens het natuurbeleid van de provincie richt het weidevogelbeheer van de provincie zich in Overijssel specifiek op de beste weidevogelgebieden die in het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel'⁶⁴ zijn gedefinieerd en begrensd als:

1. Weidevogelreservaten/particulier natuurbeheer: 985 ha.
2. Agrarisch natuurbeheer:
 - a. Open grasland kritische weidevogels (grutto, tureluur, wulp): ca. 19.000 ha.
 - b. Open grasland niet kritische weidevogels (kievit, scholekster): ca. 9.500 ha.

In deze gebieden zijn subsidies mogelijk voor weidevogelbeheer (ANLb). In het Natuurbeheerplan zijn

⁶² Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁶³ Coöperatieve Agrarische Natuur Collectief Noordwest Overijssel U.A., Coöperatieve Agrarisch Natuur Collectief Midden Overijssel U.A. en Gebiedscollectief Noordoost Twente

⁶⁴ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (zie fig. 3 van het Actieplan)

richtlijnen opgenomen voor de uitvoering van het beheer met als doel de beschikbare middelen voor weidevogels zo effectief mogelijk in te zetten. Daarbij ligt het accent sterk op open grasland kritische soorten (inzet ≥ 90 % budget weidevogelbeheer). In open grasland niet kritische soorten ligt focus beheer op de Kievit (inzet ≤ 10 % budget weidevogelbeheer).⁶⁵

Op dit moment is circa 885 ha. *weidevogelreservaat* gerealiseerd, en ligt circa 1.900 ha. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) onder zwaar beheer (rustperiode, plas-dras).⁶⁶

Groot knelpunt is volgens het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel' dat de predatiedruk in veel weidevogelgebieden, ook in gebieden met relatief veel zwaar beheer, erg hoog is. Belangrijkste predatoren zijn vos, steenmarter en zwarte kraai. Dit leidt tot een veel te lage reproductie (aantal paren dat kuikens grootbrengt), waardoor de weidevogelstand blijft afnemen. Voor behoud en versterking van de weidevogelstand moet de reproductie aanzienlijk worden verhoogd.⁶⁷

De uitvoering van het weidevogelbeheer ligt bij de Agrarische natuurcollectieven en terreinbeheerders (natuurbeheerorganisaties, particulier natuurbeheer). Zij maken afspraken met de deelnemende boeren over het beheer en leggen dit vast in beheercontracten. Het predatorenbeheer (schadebestrijding weide- en akkervogels) wordt onder regie van de Faunabeheereenheid (FBE) door de Wildbeheereenheden (WBE's) uitgevoerd.⁶⁸

De provincie stuurt op kwaliteit, faciliteert, stimuleert en bewaakt het tempo van uitvoering. Op basis van monitoring van de resultaten vindt regelmatig overleg plaats met de uitvoerende partijen over de voortgang. Het realiseren van de beoogde doelen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen.⁶⁹

In het Actieplan weide- en akkervogels 2024-2028 wordt specifiek uitwerking gegeven aan de extra opgaven voor weidevogels:

- De Aanvalsplan grutto-gebieden: gebieden met ca. 1000 ha optimaal weidevogelbeheer
- De Vogel- en Habitatrichtlijn-opgaven voor open grasland (kensoort grutto).

De provincie wil in *weidevogel natuurreservaten* en de *opengraslandgebieden met agrarisch natuurbeheer* faciliterend beleid voeren ten aanzien van behoud en ontwikkeling van populaties van kwetsbare diersoorten, eventueel ten koste van de vos. Het Actieplan weide- en akkervogels 2024-2028 geeft aan dat de vos zich in een goede staat van instandhouding bevindt, en de wet biedt de mogelijkheid om een algemeen voorkomende soort te bestrijden ten faveure van een zeldzamere soort. Hieraan zou uitvoering kunnen worden gegeven met een beschikking Omgevingswet – vergunning flora- en fauna-activiteiten om de vos te bestrijden.⁷⁰

Predatie op weidevogels is een natuurlijk proces, maar kan schade aan fauna veroorzaken, zoals bedoeld in artikel 8.74l. lid 1.b.1 van het Bal. De vos eet eieren en kuikens van weidevogels. Dit heeft een negatieve invloed op de populatieomvang van weidevogels. Predatie van vossen bedreigt het vóórkomen van weidevogels in een gebied.

Predatie onderzoek 2016-2017

In opdracht van collectief Noordwest-Overijssel is door ecologisch adviesbureau Altenburg en Wymenga onderzoek uitgevoerd naar de mate van predatie op weidevogellegfels in drie belangrijke karakteristieke weidevogelgebieden in Noordwest-Overijssel. Het betreft hier de volgende gebieden; Lierderbroek (1500 ha.), Het Staphorsterveld (1200 ha.) en Tolhuislanden (500 ha.). De resultaten wijzen uit dat het uitkomstsucces van de Kievit, Grutto en Wulp met respectievelijk 33%, 43% en 25% in 2016 te laag is

⁶⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁶⁶ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁶⁷ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁶⁸ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁶⁹ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁷⁰ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 21)

om de populatie in stand te houden.⁷¹

Van de totale hoeveelheid nesten gepredeerd bij alle drie de soorten was: Kievit 44%, Grutto 35%, Wulp 50%. Hierbij is predatie bij alle drie soorten verreweg de grootste oorzaak van legselverlies.⁷²

De vos was in alle 3 gebieden veruit de belangrijkste predator (64-80% van de gepredeerde nesten).^{73 74}

Predatie onderzoek 2021

In 2021 heeft het Collectief Noordwest Overijssel weer een predatieonderzoek in dezelfde gebieden laten uitvoeren, nu door Sovon.⁷⁵ Ook uit dit onderzoek bleek dat predatie het belangrijkste aandeel heeft in het totale nestverlies, ca. 65%. De vos kwam in het onderzoek naar voren als grootste predator met ca. 60% en de steenmarter als tweede predator met ca. 25% aandeel.

Op basis van de camerabeelden werd in het voorjaar 2021 vastgesteld dat het gemiddelde uitkomstsucces varieerde tussen 30,8% (Wulp) en 42,8% (Kievit). Alleen voor de Wulp was het uitkomstsucces in het Lierderbroek en de Tolhuislanden mogelijk hoog genoeg voor een stabiele populatie, maar dit was mede dankzij de inzet van vossenwerende rasters. Gemiddeld werd 51,1% van de weidevogelnesten gepredeerd.⁷⁶

Zie de onderstaande tabel voor een samenvatting van de gegevens van predatie in de drie gebieden.

Soort	Staphorsterveld		Tolhuislanden		Lierderbroek	
	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten
Vos	17	59%	23	62%	18	55%
Steenmarter	7	24%	13	35%	8	24%
Zwarte kraai	3	10%	0	0%	0	0%
Overige	1	3%	0	0%	7	21%
Onbekend	1	3%	1	3%	0	0%
Totaal	29	100%	37	100%	33	100%

Tabel. Aantal en percentage van gepredeerde nesten van Kievit, grutto en wulp uitgesplitst per predatorsoort.⁷⁷

Predatie onderzoek reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen

Sinds 1987 doet vogelonderzoeker de heer Brandsma onderzoek naar het effect van verschillende beheermaatregelen op de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen.⁷⁸ Hij heeft een reeks publicaties op zijn naam staan die gaan over het onderzoek naar de effecten van verschillende beheermaatregelen op weidevogelpopulaties. Ook het effect van schadebeheer door het schieten van vossen op de stand van weidevogels is door hem onderzocht en beschreven.

Het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen is één van de weinige weidevogelgebieden in Nederland waar de weidevogelgemeenschap nog vrijwel compleet is. Onder de beheermaatregelen die uitgevoerd worden zijn een uitgestelde maai- en beweidingsdatum, waterpeilverhoging en een actief bejagingsregime van de vos o.a. door het schieten met behulp van een kunstmatige lichtbron.

In 2002 verscheen van de hand van Brandsma het artikel *Invloed van de Vos op de weidevogelstand in*

⁷¹ Als vuistregel geven Beintema et al. (1995) en MacDonald & Bolton (2008), dat voor voldoende reproductie van **50-60%** nodig is. (Bron: Oosterveld E.B., e.a. Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, A&W-rapport 2236, 2017(blz. 27). In 2020 wordt door onderzoekers aangegeven dat bij lage kuikenoverleving voldoende reproductie van **70%** nodig is (Bron: Jonge Poerink B. e.a., Rapportage onderzoek broedsucces en predatie Reitdiep Winsumermeeden, 2020 (blz. 68))

⁷² Oosterveld E.B., e.a. Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, A&W-rapport 2236, 2017 (blz. 27)

⁷³ Oosterveld E.B., e.a. Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, A&W-rapport 2236, 2017 (blz. 26)

⁷⁴ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, (blz. 160)

⁷⁵ Kleyheeg E., Predatoren van weidevogelnesten in Noordwest-Overijssel in 2021. Sovon rapport 2021/64

⁷⁶ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, (blz. 161)

⁷⁷ Kleyheeg E., Predatoren van weidevogelnesten in Noordwest-Overijssel in 2021. Sovon rapport 2021/64

⁷⁸ Dit reservaatgebied ligt ten oosten van Giethoorn, en is onderdeel van het Natura 2000-gebied 'De Wieden'.

het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen. Het werd gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift *De Levende Natuur*. De conclusie van dit onderzoek is dat de vos in de periode 1987 tot 2001 de oorzaak is van de sterke afname van de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen. Door zware predatie op de nesten en kuikens werden nauwelijks nog kuikens vliegvlug. De zeer bijzondere weidevogelpopulatie van het reservaatgebied wordt hierdoor ernstig in haar voortbestaan bedreigd.⁷⁹ Sinds dit artikel in 2002 in *De Levende Natuur*, heeft de heer Brandsma het onderzoek naar de beheermaatregelen en publicaties daarover voortgezet. In 2010 publiceerde de heer Brandsma in opdracht van de Vereniging Natuurmonumenten het artikel *Onderzoek Weidevogelbeheer in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen XXI I*. Het volgende citaat komt uit dit onderzoeksartikel:

“Op basis van de waarnemingen van de heer Brandsma van de afgelopen jaren komt een volgend beeld naar voren van de predatie van de vos:

- Tot circa eind april beperkt de predatie zich tot plaatselijke predatie van nesten, kuikens en volwassen vogels op het nest (afgebeten koppen).
- Vanaf begin mei tot half juni gaan de vossen (met hun jongen?) op pad en worden grote gebieden systematisch afgezocht op nesten en kuikens. In het veld wordt bij controle vastgesteld dat binnen een week (waarschijnlijk binnen één nacht; dit is enkele keren vastgesteld) alle legfels en kuikens verdwijnen. Daarbij moet worden bedacht dat de predatie op kuikens en legfels in de periode eind mei/begin juni betekent dat het broedseizoen voor deze paren als verloren moet worden beschouwd.

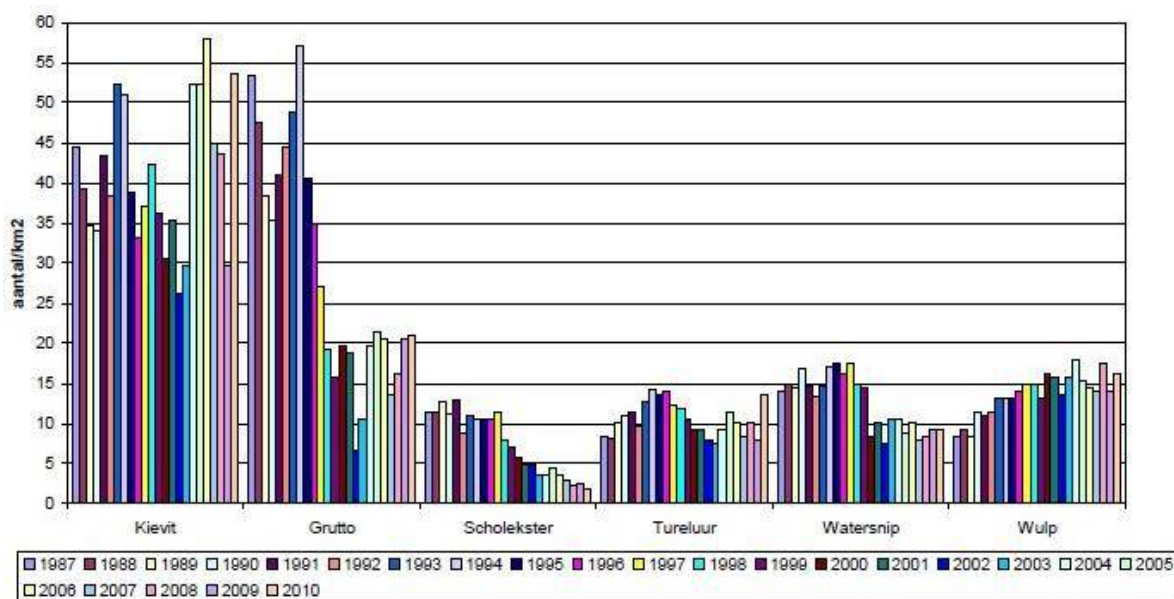
De volgende effecten worden toegeschreven aan de aanwezigheid van de vos:

- Zeer sterke afname van vrijwel alle soorten weidevogels in het deelgebied ‘de Bramen’ van 1994 tot 2002, terwijl het beheer hier vrijwel optimaal is voor weidevogels. Belangrijkste oorzaak van de afname is het ontbreken van broedsucces (hoge predatie). De aanwezigheid van de vos heeft er toe geleid dat weidevogels zich hier niet, of in veel lagere aantallen vestigen.
- Eind april/begin mei zijn er relatief weinig legfels en veel territoria van de grutto (1997 t/m 2002). De ei-leg lijkt te worden uitgesteld. Veel gruttoparen komen niet tot broeden.
- Een deel van de grutto’s vertrekt of verhuist al voor eind april. Paren vestigen zich niet, waarschijnlijk als gevolg van de aanwezigheid van de vos. Opmerkelijk is ook dat de zwarte stern de laatste 13 jaar niet in het onderzoeksgebied heeft gebroed (in periode 1987-1997, en waarschijnlijk al veel langer daarvoor, jaarlijks aanwezig met 10-70 broedparen). In 1999 vestigde zich een kolonie van circa 30 paar, maar deze verdween al weer voordat de eerste eieren werden gelegd.
- Een laag broedsucces en een zeer hoge predatie van legfels van Kievit en grutto, met name in 1995, 1996, 2000, 2001 en 2002. In 1997, 1998 en 1999 is de predatiedruk duidelijk lager. In 2003 en in 2006 en in mindere mate in 2004 en 2005 is het broedsucces duidelijk toegenomen (47-62 %), maar nog te laag. In 2007 en 2009 is de predatie zeer hoog. Ook in 2010 is de predatiedruk hoog.
- Het broedsucces van de Kievit geeft een vergelijkbare ontwikkeling te zien. De predatiedruk bij de Kievit is gemiddeld jaarlijks ongeveer 20 % lager dan bij de grutto. Waarschijnlijk komt dit doordat de Kievit vroeger broedt en een groot deel van de legfels rond 1 mei al uit is, terwijl het accent van de predatie door de vos in mei en begin juni ligt. In 2002 was het broedsucces (uitkomstsucces van de eieren) van de Kievit goed: 75 % van de legfels kwam uit. Echter rond half mei werd een groot deel van de kuikens door de vos gepredeerd, zodat de reproductie toch laag was.
- Gelijktijdig met de predatie van legfels in een groot gebied verdwijnen ook alle paren met kuikens van grutto, Kievit en tureluur.”

Effect van bestrijding van de Vos

Na een aantal jaren van bestrijding van de vos met behulp van de kunstmatige lichtbron neemt het aantal waarnemingen van vossen in het onderzoeksgebied vanaf 2003 duidelijk af. Het aantal paren van vrijwel alle soorten weidevogels neemt in deze periode weer toe (zie tabel 1.)

⁷⁹ Brandsma, O., *Invloed van de Vos op de weidevogelstand in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen*, *De Levende Natuur*, 103 (4); 126-131 (2002)

Tabel 1. Dichtheden weidevogels in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen 1987-2010 ⁸⁰

Een latere publicatie van de heer Brandsma (*De Grutto als broedvogel in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen (De Wieden)*), is onlangs verschenen in de publicatie *Vogels in Overijssel, nummer 13, 2014* van de Samenwerkende Vogelwerkgroep Overijssel.

In het onderzoek wordt aangegeven dat van zoveel mogelijk legsels het broedsucces wordt bepaald. Het gaat dan vooral om de grutto en kievit en in mindere mate de andere weidevogelsoorten. De vindplaatsen van de legsels wordt nauwkeurig op kaart ingetekend. Tegelijk worden de oorzaken van legselverlies zo goed als mogelijk vastgesteld. Legselverlies door landbouwwerkzaamheden (o.a. beweiding, maaien etc.) zijn meestal eenvoudig vast te stellen. Ook predatie door roofdieren is regelmatig goed vast te stellen. Bij predatie door zwarte kraaien worden uitgekikte eieren in de buurt van nesten gevonden. Dit kan ook gebeuren door eksters en kokmeeuwen, echter deze vogels komen in het gebied nauwelijks voor. Bij predatie door 'vliegende predatoren' wordt binnen een deelgebied een deel van de legsels gepredeerd. Predatie vindt vaak gespreid plaats over langere periode.

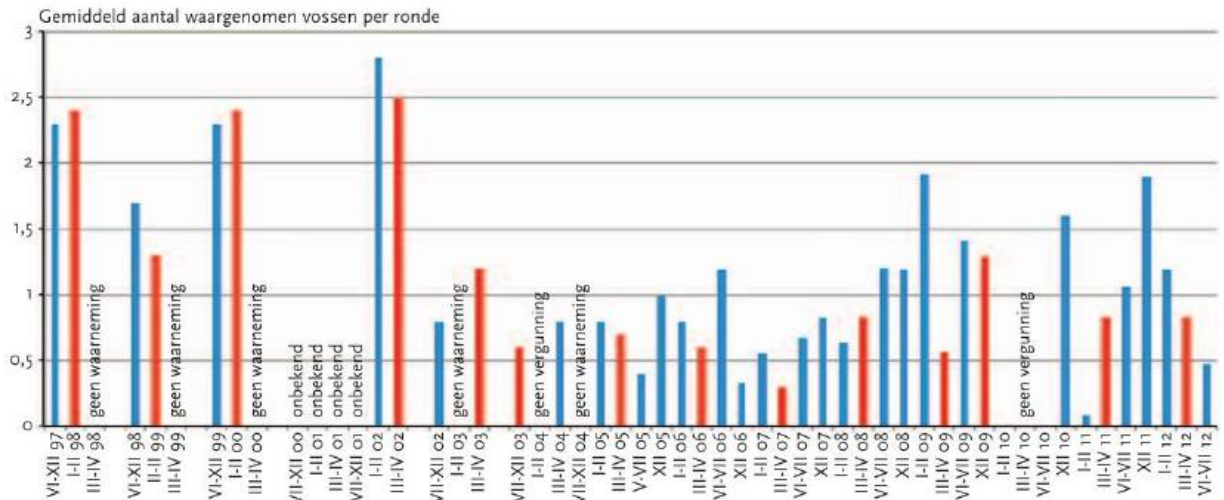
'Grondpredatoren' halen vaak een nest overhoop. Een in de hals doodgebeten vogeltje bij het nest met eieren met ronde gekartelde gaatjes van ongeveer 1 cm doorsnede duiden op predatie door een wezel of hermelijn. Bij aanwezigheid van een wezel of hermelijn wordt vaak binnen een beperkt gebied (ca. 5-10 ha) de meeste nesten opgevreten.

Vossen bijten soms van de broedende vogels de kop af. Het verdwijnen van (vrijwel) alle weidevogellegsels en -kuikens in een korte periode (vaak binnen één nacht) in een groot gebied wijst ook op predatie door de vos. Voor een aantal van deze legsels kon ook met zekerheid vastgesteld worden dat het predatie door de vos betrof. Er werden namelijk afgebeten koppen of een keutel bij het nest aangetroffen. In veel gevallen, met name van predatie van legsels, is het moeilijk vast te stellen of het om predatie van de vos gaat.

Vanaf 1997 wordt de vos actief bejaagd in De Wieden o.a. door 's nachts schieten met behulp van een kunstmatige lichtbron. In 1997 en 1998 werden in en om De Wieden in totaal ongeveer 200 vossen geschoten. Daarna jaarlijks 20 tot 50 vossen. Dit heeft geleid tot een afname van de predatiedruk in broed- en kuikensfase. Vanaf 2003 neemt het aantal paren grutto's dat met succes kuikens grootbrengt weer toe. Vooral in het zuidelijke deel van het reservaatgebied 'De Bramen' speelt predatie door de vos de laatste jaren nauwelijks meer een rol. De lage reproductie van vogels in 2007 en 2008 in het reservaat wordt vooral veroorzaakt door slechtere resultaten in het noordelijk deelgebied 'De Stouwe'. In De Stouwe waren in 2007 en 2008 (maar ook in 2010 en 2012) wel vossen actief. In 2007 sneuvelden in De Stouwe veel kuikens, vrijwel zeker door de vos.

⁸⁰ Brandsma O., *Onderzoek Weidevogelbeheer in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen XXI I*, 2010 blz 15

Bij het bejagen van de vos met kunstmatige lichtbron zijn door Natuurmonumenten en de Wildbeheereenheid ook het aantal waargenomen vossen geteld. Daarbij is onderscheid gemaakt in drie perioden: het najaar, januari en februari, en maart en april. De laatste waarnemingen voor en in het broedseizoen (meestal maart en april) zijn de belangrijkste maatstaf, omdat dit het aantal vossen betreft voor het broedseizoen. Het blijkt dat het gemiddeld aantal waargenomen vossen per ronde in de periode 1997-2002 veel hoger lag dan in de periode 2003-2012 (zie tabel 2).⁸¹

Tabel 2 Gemiddeld aantal waargenomen vossen per ronde in en rondom het onderzoeksgebied 1997-2012 (rood=laatste periode voor het broedseizoen).

De laatste jaren stagneert de toename van het broedsucces van de grutto in het reservaat. De lokale activiteiten van de vos in het noordelijk gebied speelden hierbij waarschijnlijk een rol. In het zuidelijk gebied, waar de vos nauwelijks actief is neemt de grutto gestaag toe.

Geconcludeerd kan worden dat:

- in het reservaatgebied 'Giethoorn-Wanneperveen' in het gehele gebied dezelfde speciale weidevogelbeheermaatregelen getroffen worden;
- in het zuidelijke deel, waar nauwelijks meer vossen voorkomen en predatie door vossen dus geen rol meer speelt, neemt sinds 2003 het aantal gruttoparen dat met succes kuikens grootbrengt weer toe;
- in het noordelijke deel, waar wel vossen actief prederen, is er geen sprake van een broedsucces.
- In de periode 1997-2002 waarin veel vossen waargenomen werden, is een sterke afname van het broedsucces, in de periode 2003-2012 waarin veel minder vossen werden waargenomen, neemt het broedsucces duidelijk toe.

Om populaties van weidevogels op lange termijn in stand te houden, wordt tegenwoordig als vuistregel vaak 70% nestsucces genoemd als te zijn noodzakelijk voor een stabiele populatie (Jonge Poerik et al. 2020).⁸² Bij hoge predatieverliezen zoals in Noordwest-Overijssel is het uitkomstsucces zeer waarschijnlijk te laag om de populatie op peil te houden.⁸³

Ook in de weidevogelgebieden in Twente zijn de broedresultaten van weidevogels vergelijkbaar slecht met Noordwest-Overijssel. Het Sovon onderzoek 'Inventarisatie weidevogelgebieden Zuidwest- en Noordoost-Overijssel 2022 en 10 weidevogelmeetnetthokken' geeft in haar evaluatie aan:

"Het broedsucces (aandeel alarmerende paren tijdens de laatste bezoekronde) van Wulp was lager dan in alle eerdere jaren waarin dit werd gemeten. Het broedsucces van Tureluur en Grutto

⁸¹ Brandsma O., De Grutto als broedvogel in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen (De Wieden), nummer 13, 2014

⁸² Jonge Poerink B. e.a., Rapportage onderzoek broedsucces en predatie Reitdiep Winsummermeeden, 2020 (blz. 68)

⁸³ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029, (blz. 160)

was gemiddeld. Bezien over de jaren haalt geen van deze soorten de benodigde 65% voor het handhaven van een stabiele populatie.”⁸⁴

De meest kwetsbare periode voor weidevogels in verband met het zoeken van nestgelegenheid, de broedsels en niet vliegvlugge jongen loopt van 1 februari tot en met 15 juli. Om de kans op predatie door vossen zo gering mogelijk te houden, dient de populatie vossen reeds vóórdat de kwetsbare periode aanbreekt, op een laag niveau gebracht te zijn. Om dit mogelijk te maken moet vanaf 1 december van een vergunning gebruik gemaakt kunnen worden.⁸⁵

Het bestrijden van vossen in de kwetsbare gebieden en de zone van 5 km er omheen gebeurt door jagers die dat in hun vrije tijd moeten doen. Zij moeten deze nachtelijke activiteit vaak combineren met een baan. Het is daardoor voor de jagers niet mogelijk om in een korte periode voor 1 februari de kwetsbare gebieden en de 5 km zones vrij te maken van vossen. Dat is de reden waarom wij voor een langere periode voor 1 februari (dus ook december en januari) een vergunning verlenen voor het schieten van vossen in de nacht periode met kunstlicht of restlichtversterker. Gelet hierop wordt een vergunning verleend voor de periode 1 december tot en met 15 juli.

Korhoender

In het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug bevindt zich op een ongeveer 1000 hectare groot heidegebied de laatst overgebleven populatie in het wild levende korhoeders van Nederland. Het Natura 2000-gebied de *Sallandse Heuvelrug* is als gebied aangewezen voor de instandhoudingsdoelstelling van de Korhoen. Deze populatie is zo klein dat hij zich op de minimumgrens van een levensvatbare populatie bevindt. Het gevaar van uitsterven is aanzienlijk. Momenteel bevindt zich slechts een kleine geïsoleerde populatie korhoeders op de Sallandse heuvelrug. Door verschillende partijen wordt sterk ingezet om van deze laatste overgebleven korhoeders een duurzame populatie te maken. Zo vinden er verschillende herstelmaatregelen plaats in het leefgebied, om de kwaliteit te verhogen. In het gebied worden sinds 2012 in het wild gevangen vogels uit Midden-Zweden uitgezet in een poging de soort voor het gebied en Nederland te behouden. In 2024 zijn 20 Zweedse korhoeders uitgezet op de Sallandse heuvelrug. Eind april 2023 werden er op de Sallandse Heuvelrug 10 hanen en 15 hennen geteld.⁸⁶ Het aantal broedparen zit daarmee ver onder het doelaantal van 40 broedparen voor het instandhoudingsdoel van het Natura 2000-gebied de Sallandse Heuvelrug.⁸⁷

De Wageningen universiteit heeft een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke oorzaken van de achteruitgang van de korhoen in Nederland en eventuele mogelijkheden voor behoud. Dit onderzoek heeft in 2014 geleid tot het onderzoeksrapport “Doorstart van het Nederlandse korhoen?”.⁸⁸ Uit de resultaten van dit onderzoek kan onder andere opgemaakt worden dat de grootste oorzaak van achteruitgang van de populatie korhoeders in Nederland komt door de verslechtering van de habitat. Bij niet vitale populaties speelt predatie een steeds grotere rol in de verdere achteruitgang. Naast de directe impact van predatie speelt ook de indirecte vorm een grote rol bij het gedrag van korhoeders. Zo blijkt dat bepaalde plekken uit voorzorg worden vermeden.⁸⁹

Tijdens de jaarlijkse tellingen worden slechts een tiental hanen en hennen geteld. Zelfs het verlies van één of enkele hanen vergroot het gevaar van uitsterven aanzienlijk. De terreinbeheerders verrichten grote inspanningen om een snelle doorgroei naar een veilige populatiegrootte van ongeveer 40 hanen te bewerkstelligen. Bestrijding van predatoren is in het belang van deze zeer zeldzame *kwalificerende broedvogelsoort* waarvoor het Natura 2000-gebied de *Sallandse Heuvelrug* als leefgebied aangewezen is.

⁸⁴ Manen van W., Inventarisatie weidevogelgebieden Zuidwest- en Noordoost-Overijssel 2022 en 10 weidevogelmeetnethokken, Sovon-rapport 2022/102

⁸⁵ Uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (200401758/1) in 2004 blijkt dat zij zich kan vinden in de motivering voor het verstrekken van een ontheffing voor de periode van “1 december tot en met 15 juli”

⁸⁶ Broedvogels in Nederland in 2023, Sovon-rapport 2024/40

⁸⁷ <https://www.natura2000.nl/gebieden/overijssel/sallandse-heuvelrug/sallandse-heuvelrug-doelstelling>

⁸⁸ Jansman, H.A.H., e.a., Doorstart van het Nederlandse korhoen?: oorzaken van achteruitgang en mogelijkheden voor behoud, Alterra-rapport 2498, 2014

⁸⁹ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024, (blz. 209)

Een maatregel om een veilige populatiegrootte te bereiken is een effectieve bestrijding van de vos. Uit de korhoenmonitoring is gebleken dat de vos en de zwarte kraai de twee belangrijkste predatoren van korhoenders, hun kuikens en legsel zijn.⁹⁰

Uit onderzoek door Alterra in 2006⁹¹ blijkt dat in de periode 2002-2006 ongeveer 35% (8 nesten) van de nesten verloren gingen. Oorzaken van deze verliezen waren:

- vospredatie: 5 nesten;
- kraaipredatie: 2 nesten
- onbekend: 1 nest.

Uitspraak rechtbank ontheffing afschot vossen vanwege bescherming fauna

In de uitspraak op onze ontheffing van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze vergunning, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt had dat de ontheffing verleend was in het belang van het voorkomen van schade aan fauna. De rechtbank Overijssel schreef: ⁹²

Naar het oordeel van de rechtbank heeft verweerder met de bovenstaande gegevens in voldoende mate aangetoond dat ontheffingverlening in dit geval het belang van het voorkomen van schade aan fauna dient, als bedoeld in artikel 68, eerste lid, aanhef en onder d, van de Ffw. Daarbij stelt de rechtbank voorop dat niet, althans onvoldoende weersproken is, dat omdat de vos op de landelijke vrijstellingslijst ingevolge artikel 65 van de Ffw is geplaatst mede ter bescherming van weidevogelpopulaties, de vos belangrijke schade aanricht aan fauna, terwijl de stand van de weidevogels en het korhoen zeer kwetsbaar is. De rechtbank is voorts van oordeel dat met bovenstaande gegevens aannemelijk is gemaakt dat afschot in de nacht met een restlichtversterker leidt tot meer gedode vossen en dat een toename van het aantal gedode vossen leidt tot een afname van het predatiepercentage.

Conclusie

Gezien het bovenstaande wordt voldaan aan de wettelijke eis dat het belang in het geding is van schade aan wilde fauna. In dit geval is de wilde fauna kwetsbare bodembroeders zoals weidevogels en korhoenders.

D.1.4 Toetsing treffen van preventieve maatregelen

In het Bkl staat dat een activiteit alleen kan worden toegestaan indien: *er geen andere bevredigende oplossing bestaat*. In het *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat dat de aanvrager moet motiveren waarom de voorgestelde maatregelen de meest geschikte zijn, en maatregelen in een lagere preventietrap niet voldoende zijn om het doel te halen.⁹³

De aanvrager geeft aan dat het weren van vossen, bijvoorbeeld door middel van fijnmazige elektrische rasters, lokaal wordt toegepast in de gebieden. Vanwege de relatief hoge kosten en de praktische inspanningen die dit vergt is het niet haalbaar om een zeer groot gebied van rasters te voorzien en deze rasters vervolgens te onderhouden. Elektrisch afrasteren kan zeer effectief te zijn, maar wordt alleen haalbaar geacht voor het beschermen van zeer lokale hotspots.⁹⁴

⁹⁰ Den, P.G.A., H.A.H. Jansman & F.J.J. Niewold. *Korhoen Sallandse Heuvelrug in 2007*. Alterra-rapport korhoen 2007; en, Den, P.G.A., e.a., *De korhoenpopulatie van de Sallandse Heuvelrug in 2020 en 2021*, SBB, 2021.

⁹¹ Den, P.G.A., H.A.H. Jansman & F.J.J. Niewold. *Het Korhoen op de Sallandse Heuvelrug in 2006*. Alterra-rapport korhoen 2006.

⁹² Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

⁹³ Kader Faunabeheerplan 2024-2029, versie 2023 02 14, 21 maart 2023 (blz. 4)

⁹⁴ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 159, 160)

Voor de vos geldt dat het een 'door de minister aangewezen vergunningvrij geval' onder de Omgevingswet is.⁹⁵ Dat betekent dat grondgebruikers het dier mogen doden in de dagperiode. Het dier is landelijk vrijgesteld omdat het dier in het gehele land veelvuldig belangrijke schade aanricht. Dit houdt in dat in het hele land de vos in de dagperiode zonder vergunning met het geweer geschoten mag worden. Het voorkomen van schade aan weidevogelpopulaties was een belangrijke reden voor de minister om de vos op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen.^{96 97 98 99 100}

In haar brief van 7 oktober 2014 aan de Tweede Kamer heeft de Staatssecretaris bevestigd dat er aan de wettelijke belangen (zoals het volledig uitgenut zijn van preventieve maatregelen) voor het plaatsen van de vos op de landelijke vrijstellingslijst nog steeds voldaan wordt.^{101 102}

In de Faunaschadepreventiekit voor de vos van BIJ12-Faunafonds¹⁰³ staan preventieve middelen opgesomd die genomen kunnen worden ter bestrijding van schade door vossen. Voorbeelden zijn gaasraster, elektrisch draadraster, elektrisch netwerk en het gebruik van het geweer. Het treffen van preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van afrastering langs wegen en percelen met kwetsbare bodembroeders is vanwege de rondtrekkende aard van vossen praktisch gezien niet overal toepasbaar of effectief. Mede gelet op de kosten kunnen rasters gezien de grote oppervlakten en de grote lengte van de percelen (totaal oppervlakte aangewezen weidevogelgebieden is bijna 30.000 hectare, percelen variëren in lengte van enkele honderden meters tot een kilometer)¹⁰⁴, niet als bevredigende alternatieven worden beschouwd.¹⁰⁵ Bovendien beperkt de plaatsing van rasters de mogelijkheid tot uitwisseling van andere dieren tussen de verschillende kerngebieden in Overijssel. Dit laatste is in strijd met de doelstellingen voor het Nationaal Natuurnetwerk om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken.

In specifieke individuele gevallen kan het plaatsen van een afrastering een oplossing bieden bij het tegengaan van predatie op bodembroedende vogels. Echter gezien de oppervlakte van weidevogel en korhoedergebieden Overijssel is het afrasteren van die percelen onwenselijk.

⁹⁵ Zie artikel 11.57 lid b. sub 2°. Bal in combinatie met artikel 4.27, eerste lid onder b Omgevingsregeling.

⁹⁶ Brief van de Minister van LNV van 1 juli 2008, naar aanleiding van Kamervragen over doden vossen in kraamtijd.

⁹⁷ Brief van de Staatssecretaris van EZ van 21 mei 2014, kenmerknummer: 28286 nr. 734

⁹⁸ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349. Bijlage 1, Enige nadere feiten en cijfers vossen.

⁹⁹ Zie paragraaf 4.1 van de Nota van toelichting bij het Besluit natuurbescherming (Bnb); Staatsblad 2016, nr. 383, (blz.38 e.v. en 85, 87, 90)

¹⁰⁰ Nota van toelichting op het Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet (Staatsblad 2021, nr. 2)

¹⁰¹ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349.

¹⁰² Zie ook de toelichting op artikel 3.1 in paragraaf 3.1 van de Toelichting Regeling natuurbescherming: "Bij de aanwijzing van voor de landelijke vrijstelling in aanmerking komende dieren in het Besluit natuurbescherming is getoetst of is voldaan aan het wettelijke vereiste dat het moet gaan om dieren van soorten die landelijk schade veroorzaken."

¹⁰³ <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/vossen/>

¹⁰⁴ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

¹⁰⁵ Een elektrisch draadraster kan worden gebruikt ter bescherming van landbouwhuisdieren, voornamelijk pluimvee en weidevogels. Vanwege de hoge kosten van deze maatregel is deze het best toe te passen op kleinere percelen en vaste percelen, bijvoorbeeld rondom een uitloopegebied van kippen. De plaatsing van een elektrisch draadraster rondom een perceel is arbeidsintensief. Daarnaast is er een wekelijkse controle nodig om de effectiviteit van de stroomdraden te garanderen. De begroeiing rondom de stroomdraden mag geen contact maken met de stroomdraden. Er zal dus regelmatig onderhoud moeten plaatsvinden, zoals maaien en snoeien, om het elektrisch draadraster vrij te houden. De kosten voor een dubbel elektrisch draadraster bedragen ongeveer €8 per meter, wat neerkomt op ongeveer €3.200 per hectare. De kosten voor de plaatsing zijn ongeveer €7 per meter en ongeveer €2.800 per hectare. Het raster kan tenminste 10 jaar blijven staan, maar het gaat doorgaans 20 tot 25 jaar mee. De bijkomende kosten voor een schrikdraadapparaat zijn afhankelijk van de omtrek van het af te rasteren perceel. De kosten liggen gemiddeld tussen €100 en €500. Daarbij zijn de kosten voor een accu vergelijkbaar: €80 tot €250. Daarnaast zijn er schrikdraadapparaten beschikbaar die werken op zonnepanelen. Deze zijn geschikt voor afgelegen percelen waar geen toegang tot het stroomnet is. Deze zijn in verschillende maten te vinden en hangen sterk af van de omtrek van het af te rasteren perceel. De kosten voor de meest geschikte apparaten liggen rond de €500 à €700, maar er zijn ook duurdere varianten beschikbaar van enkele duizenden euro's. De plaatsing van een elektrisch draadraster is complex en zal in veel gevallen door een extern bedrijf worden uitgevoerd. Daarnaast zijn de schrikdraadapparaten en accu's diefstalgevoelig wanneer deze onbeheerd in het land staan. Het is daarom aan te raden om een tracking device aan het apparaat te bevestigen zodat het in geval van diefstal kan worden opgespoord. Een andere maatregel tegen diefstal is om een stroomdraad om het apparaat te plaatsen die alleen met een sleutel kan worden verwijderd. Bron: BIJ12 'Faunaschade PreventieKit'.

In het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021* staat dat specifieke concentraties met weidevogels eventueel met stroomdraden tegen vossen uitgerasterd kunnen worden. Dit is echter alleen uitvoerbaar op kleine schaal, en als een groep vrijwilligers bereid is het raster te plaatsen en in de gaten houdt of de stroomvoorziening goed werkt, en regelmatig het gras onder het raster maait. Deze maatregel is niet breed uitrolbaar in weidevogelgebieden.¹⁰⁶

In het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028* staat dat:

De Overijsselse collectieven hebben 2 POP-subsidies Niet Productieve Investerings (NPI) aangevraagd (totaal € 1.7 miljoen van landelijk beschikbaar budget van € 9 miljoen). Met deze subsidies hebben zij het leefgebied van weidevogels verbeterd door o.a. realisatie van een groot aantal plas-drassen, het verwijderen van bomen en bosjes, het lokaal uitrasteren van percelen tegen de vos en de aanschaf van drones.

Daarnaast zijn met steun van de provincie, vossenvallen aangeschaft om de predatiedruk verder te beperken en de samenwerking bij predatiebeheer tussen collectieven, WBE's en betrokken partijen verder te verbeteren.¹⁰⁷

Om de NPI-aanvraag van de Collectieven mogelijk te maken, heeft de provincie hierin gefaciliteerd door een half miljoen voor te financieren en een klein deel van de niet subsidiabele kosten (€ 1.2 ton) voor haar rekening te nemen. Daarnaast zijn met steun van de provincie, vossenvallen aangeschaft om de predatiedruk verder te beperken en de samenwerking bij predatiebeheer tussen collectieven, WBE's en betrokken partijen verder te verbeteren.¹⁰⁸

Escalatieladder met betrekking tot bescherming van weidevogels

De drie Collectieven voor agrarisch natuurbeheer in Overijssel hebben een reeks maatregelen geïmplementeerd om weidevogels te beschermen. Deze maatregelen omvatten:

Habitatbeheer:

- Biotoopverslechtering voor predatoren;
- Aanleg van plas-drassituaties;
- Uitgestelde maaidata;
- Snoeien/verwijderen van wilgen en struiken;
- Klepelen van riet.

Nestbescherming:

- Nesten beveiligd met schrikdraad.

Samenwerking en Coördinatie:

- Sterke samenwerking en afstemming met boeren en grondeigenaren;
- Gecoördineerde planning van grondbewerkingen;
- Inzet van wildredders bij het maaien;
- Maaien van binnen naar buiten;
- Alleen overdag maaien;
- Verjagen van kuikens voor het maaien met bamboestokken en plastic zakken;
- Verplaatsen van kievitseieren met mandjes bij bouwlandbewerkingen;
- Inzet van drones.

Beheerpakketten en Mozaïek-beheer:

- Toepassing van beheerpakketten op percelen met uitgestelde bewerkingen;
- Implementatie van Mozaïek-beheer voor diversiteit.

Ondanks deze uitgebreide maatregelen blijft de weidevogelpopulatie kwetsbaar. Daarom is het essentieel om predatiebeheer vossen, toe te passen als aanvullende beschermingsmaatregel als onderdeel van de escalatieladder. Dit is een cruciale stap om de overleving van deze belangrijke vogelsoorten te waarborgen.¹⁰⁹

¹⁰⁶ *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021*, Provincie Overijssel e.a., juni 2018 (blz. 21)

¹⁰⁷ *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028*, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 11 en 12)

¹⁰⁸ *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028*, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

¹⁰⁹ *Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029* (blz. 162)

In de uitspraak op onze ontheffing van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze vergunning, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt had dat ter voorkoming van schade aan weidevogelpopulaties en het korhoen er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot van vossen. De rechtbank Overijssel schreef: ¹¹⁰

“Verweerder heeft beoordeeld of er geen andere bevredigende oplossing als bedoeld in artikel 68, eerste lid, aanhef en onder a, van de Ffw bestaat. Verweerder heeft erop gewezen dat het onaantrekkelijk maken van het leefgebied voor de vos praktisch niet haalbaar is, omdat dit ongewenste bedrijfseconomische gevolgen zou kunnen hebben en ongewenste gevolgen voor beschermde diersoorten. Het verjagen van de vos is niet haalbaar omdat de vos zich overdag vooral ophoudt op voor de mens ontoegankelijke plaatsen. Het aanbrengen van rasters of schrikdraad zou ook migratiemogelijkheden voor andere dieren belemmeren, wat verweerder in strijd acht met de doelstellingen voor de ecologische hoofdstructuur om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken. Ook de omvang van de aangewezen gebieden maakt het aanbrengen van rasters of schrikdraad praktisch en economisch niet haalbaar. Hiermee is naar het oordeel van de rechtbank voldoende aannemelijk dat ter voorkoming van schade aan weidevogelpopulaties en het korhoen er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot van vossen.”

Conclusie

Vanwege het feit dat de vos op de landelijke vrijstellingslijst staat, het treffen van preventieve middelen voldoende is uitgenut, sommige andere maatregelen niet effectief zijn, en dat maatregelen zoals het plaatsen van afrastering onwenselijk en/of te duur zijn, wordt voldaan aan de wettelijke eis dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het schieten van vossen.

D.1.5 Toetsing gunstige staat van instandhouding

In de Bkl staat dat een activiteit: geen afbreuk mag doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. In Overijssel streven wij volgens ons *Kader Faunabeheerplan 2019-2024* ¹¹¹ na dat er geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de vos gedaan wordt.

Op 12 augustus 2021 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) vragen ontvangen van de Raad van State over de vrijstellingslijst en, onder andere, de wijze waarop deze is onderbouwd. Hierbij dient duidelijk gemaakt te worden dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de vrijstelling nodig is ter voorkoming van ernstige schade en maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding (SvI) van de betreffende soort.

Naar aanleiding van deze vragen van de RvS heeft de minister een opdracht geven aan *Wageningen University & Research (WUR)* om de SvI van de vos uit te zoeken. Dit resulteerde in het rapport 'Staat van instandhouding vos'. ^{112 113}

In dit rapport is de SvI van de vos bepaald, gebruikmakend van de richtlijnen zoals deze door de Europese Commissie (EC) gepubliceerd zijn voor de Artikel 17-rapportage voor de periode 2013-2018 voor Habitatrichtlijnsoorten (DG Environment, 2017). Hoewel de vos niet als habitatrichtlijnsoort geldt, biedt deze richtlijn een breed geaccepteerde systematiek voor de beoordeling van de SvI van zoogdieren. De SvI is hierin uitgewerkt in vier parameters:

- Verspreidingsgebied;
- Populatie;
- Leefgebied (oppervlakte van habitat, geschiktheid van habitat voor de soort);
- Toekomstperspectief.

¹¹⁰ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:ROVE:2016:956

¹¹¹ Kader Faunabeheerplan 2024-2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

¹¹² Verzamelbrief soortenbeleid, Minister voor Natuur en Stikstof, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 4 april 2023, DGNV-S / 26236884.

¹¹³ Lammertsma, e.a., Staat van instandhouding vos, WUR, Rapport 3190, augustus 2022.

Het rapport van de WUR heeft beoordeeld dat na beoordeling van de vier bovenstaande parameters de totaalbeoordeling van de staat van instandhouding van de vos in Nederland *gunstig* is.

De huidige vergunning om vossen te mogen doden met behulp van het geweer en kunstmatige lichtbron en/of met restlichtversterker in de nachtperiode is wat intensiteit in ruimte en tijd vergelijkbaar aan de ontheffing voor de vorige Faunabeheerplanperiode (2019-2024). Er wordt dus geen intensivering van het schadebeheer en bestrijding in Overijssel mogelijk gemaakt. De trend van het aantal vossen in Nederland is sinds 1950 stabiel of toegenomen.¹¹⁴

Uit de afschotcijfers zoals deze in het Faunabeheerplan staan blijkt dat het afschot met behulp van de vorige twee ontheffing jaarlijks gemiddeld rond de 340 en 395 geschoten vossen was (zie tabel hieronder).¹¹⁵ Er is geen reden om aan te nemen dat de nieuwe ontheffing significant van dit gemiddelde afschotaantal zal afwijken.

Jaartal	Aantal gedode dieren met ontheffing		Jaartal	Aantal gedode dieren met ontheffing
2014	224		2019	414
2015	450		2020	492
2016	337		2021	405
2017	348		2022	301
2018	339		2023	361
gemiddelde	340		gemiddelde	395

Tabel 1.: Aantal gedode vossen met ontheffing van 2014 t/m 2018 en 2019 t/m 2023

Momenteel komen in bijna de gehele provincie Overijssel vossen voor. Door de verschillende WBE's is tussen 2020 en 2024 een telling uitgevoerd naar de hoeveelheid belopen vossenburchten binnen hun werkgebied. De resultaten die hieruit voortkwamen geven een globaal overzicht van de vossendichtheid binnen de provincie Overijssel, en geven aan dat in bijna alle WBE's een belopen vossenburcht vastgesteld werd.

WBE	Belopen burchten vos 2020 - 2024
De Dinkelstreek	14
Hof van Twente	14
De IJssellanden	25
De Koerkamp	25
De Noordwesthoek	14
De Vechtstroom	17
De Weerribben	23
D'Oldematen	14
Heeten e.o.	26
Het Reestgebied	67
Holten	39
Hugale	9
IJsselstreek Salland	40

¹¹⁴ Bron: NDFP Verspreidingsatlas Zoogdieren: <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496252>

¹¹⁵ Faunabeheerplan Overijssel 2019-2024 (blz. 210) en Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 159)

Jachtvereniging Kampen	3
Lemelerberg e.o.	38
Lonneker Losser	14
Noord Oost Twente	15
Ommen - Den Ham	15
Salland Midden	15
Sallandse heuvelrug	3
Steenwijkerwold e.o.	0
t Achterveld	0
Tubbergen	26
Tussen grens en vecht, de Akkerlanden	2
Tussen Vecht en Dedemsvaart	86
Twickel	2
Vriezenveen	14
West Twente	44
Zenderen	2
Zuid-Oost Twente	37
Zuider Vechtlanden	10
Totaal	653

Tabel 2.: de hoeveelheid belopen vossenburchten tussen 2020 en 2024 per WBE

De vos is geen Rode Lijst-soort. De vos is in grote delen van Nederland een algemeen voorkomende soort. De landelijke trend van de aantalsontwikkeling in Nederland is stabiel.¹¹⁶

De vos komt verspreid over heel Overijssel voor. Dit blijkt o.a. uit de locatie en het aantal getelde vossenburchten (zie tabel 2. hierboven), en uit de verspreidingskaart van de verspreidingsatlas. (zie paragraaf D1.1. van deze vergunning).

Conclusie

Vanwege het feit dat de vos op de landelijke vrijstellingslijst staat, en het WUR recent op basis daarvan een onderzoek uitgevoerd heeft ¹¹⁷ waaruit blijkt dat de SvI van de vos in Nederland gunstig is, het dier in heel Overijssel en heel Nederland een algemene soort is waarvan de trend van de aantallen stabiel is of toeneemt, en deze nieuwe vergunning geen intensivering van het afschotaantal voorstaat, is geborgd dat er geen afbreuk gedaan wordt aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

D.1.6 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, (ter bescherming van fauna), zoals weergegeven in deze overwegingen, voldoende is aangetoond voor het doden van vossen in de aangewezen weidevogelgebieden en aangewezen korhoengebieden beide met een zone van 5 kilometer daaromheen.

D.1.7 Toetsing provinciaal beleid

Ons *Kader Faunabeheerplan 2024 – 2029* wordt ook gebruikt voor het opstellen van een vergunning.¹¹⁸ In ons *Kader Faunabeheerplan 2019-2024* zijn tevens per soort beleidsdoelstellingen van de provincie

¹¹⁶ Lammertsma, e.a., Staat van instandhouding vos, WUR, Rapport 3190, augustus 2022. (blz. 25)

¹¹⁷ Lammertsma, e.a., Staat van instandhouding vos, WUR, Rapport 3190, augustus 2022. (blz. 25)

¹¹⁸ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983.

Overijssel ten aanzien van schadebeheer en bestrijding vastgelegd. In ons *Kader* staat op bladzijde 18 t/m 21 het volgende over de beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van de verschillende soorten in deze vergunning:

Vos

Status: beschermde soort, landelijke vrijstelling bij dreigende schade.

Beoogd resultaat:

- Geen afbreuk aan de staat van instandhouding.
- Voorkomen en beperken ernstige schade.
- Voorkomen en beperken schade aan flora en fauna.
- Voorkomen onnodig lijden van dieren.

Ons beleid staat het gebruik van deze vergunning toe.

D.1.8 Toetsing gebruikte middelen en methoden

Naast vergunning voor het doden van vossen wordt toestemming verleend voor de volgende middelen en methoden:

- het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang;
- het gebruik van het geweer voorzien met kunstmatige lichtbron en/of nachtzichtapparatuur om in de nacht te schieten;
- de periode 1 december tot en met 15 juli;
- leefgebied met een zone van 5 kilometer daaromheen.

Een toestemming voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang met gebruik van nachtzichtapparatuur is noodzakelijk voor een effectief beheer (zie overweging hieronder).

GS kunnen op grond van artikel 11.31, tweede lid Bal met een voorschrift afwijken van het verbod in artikel 11.83, eerste lid onder a Bal (gebruik geweer in de nacht) en afwijken van het verbod in artikel 11.79, vijfde lid Bal (gebruik geweer met nachtzichtapparatuur).

Nachtperiode met geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur

Vergunning voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang met gebruik van kunstmatige lichtbron of nachtzichtapparatuur is noodzakelijk omdat het gebruik van de landelijke vrijstelling slechts is toegestaan van zonsopkomst tot zonsondergang. In die periode bevindt de vos zich hoofdzakelijk in moeilijk begaanbare gebieden of terreinen die niet toegankelijk zijn. Waarbij een vos zich overdag voornamelijk in onbegaanbaar terrein bevindt en dit van zonsondergang tot zonsopkomst verruimt voor begaanbaar terrein. Door de vos te bestrijden van zonsondergang tot zonsopkomst neemt om deze reden de effectiviteit enorm toe. Een noodzaak hierbij is dat er gebruik gemaakt moet kunnen worden van geweer met kunstlicht en/of geweer met nachtzichtapparatuur.¹¹⁹

De Staatssecretaris van Economische Zaken schreef in juli 2014 in heer brief aan de Tweede Kamer dat de bestrijding overdag onvoldoende effectief is omdat de vossen pas na zonsondergang tevoorschijn komen om te jagen. Het gebruik van kunstmatige lichtbronnen is een belangrijk hulpmiddel bij de nachtelijke bestrijding. Lichtbakken bevorderen de zorgvuldige en veilige uitvoering van het afschot.¹²⁰ In de brief van de Staatssecretaris van 7 oktober 2014 aan de Tweede Kamer¹²¹ geeft ze aan, dat Provincies desgewenst ook ontheffing kunnen verlenen voor het gebruik van restlichtgeweerijkers.¹²²

¹¹⁹ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 167)

¹²⁰ Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstuk 3 juli 2014, 28286 nr. 734

¹²¹ Brief: Nadere informatie in relatie tot plaatsing van de vos op de landelijke vrijstellingslijst, 7 oktober 2014, kenmerknummer: DGNR-NB / 14115349.

¹²² Restlichtgeweerijkers zijn ook onder de huidige wet en regelgeving een toegestaan middel, zie: Besluit natuurbescherming art. 3.13 lid. 4

Een vergunning in het korhoengebied wordt aangevraagd voor het doden van de vos met behulp van *geweer* en *kunstlicht* en een *geweer met een restlichtversterker*. Vossen foerageren voornamelijk 's nachts in het korhoendergebieden en verblijven overdag daarbuiten. Een ontheffing wordt aangevraagd voor het gebruik van een restlichtversterker op het geweer gemonteerd. Volgens Staatsbosbeheer heeft het gebruik van een geweer met restlichtkijker op de Sallandse Heuvelrug in de gebieden met hoge struikheide vegetatie en bos meer succes dan kunstlicht (dicht struikgewas blokkeert namelijk de lichtbundel). Daarnaast heeft het gebruik van een restlichtkijker een grote meerwaarde, omdat deze gebruikt kan worden tijdens de aanzit.¹²³ Het gebruik van een restlichtversterker in plaats van kunstlicht zorgt daarnaast voor minder verstoring onder andere kwetsbare en voor verstoring gevoelige diersoorten

In het cultuurlandschap dat aan het natuurgebied grenst is het gebruik van kunstlicht op het geweer gemonteerd wel succesvol.

Het schieten van vossen in de nachtperiode zonder het gebruik van kunstlicht of een restlichtversterker is niet goed mogelijk. Het gebruik van een restlichtversterker in plaats van kunstlicht is veel effectiever in gebieden met dichte bossage of dichte rietlanden. Bovendien is mogelijke verstoring van overige diersoorten minder bij het gebruik van restlichtversterker dan bij het gebruik van kunstlicht. Gelet op het feit dat:

- de vogelbeschermers en de terreinbeheerders aangeven dat het gebruik van kunstlicht en restlichtversterkers als hulpmiddel bij het schieten van vossen effectief is, en;
- beslist noodzakelijk is om hun doelstellingen te kunnen halen, en;
- op het feit dat uit de afschotcijfers blijkt dat van de vorige ontheffing veel gebruik gemaakt werd,

wordt een ontheffing verleend voor het gebruik van kunstlicht en voor een restlichtversterker op het geweer gemonteerd bij het schieten van vossen in de nachtperiode.

In de uitspraak op onze ontheffing van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze vergunning, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing deze verleend kon worden voor de nachtperiode. De rechtbank Overijssel schreef: ¹²⁴

De rechtbank is voorts van oordeel dat met bovenstaande gegevens aannemelijk is gemaakt dat afschot in de nacht met een restlichtversterker leidt tot meer gedode vossen en dat een toename van het aantal gedode vossen leidt tot een afname van het predatiepercentage.

Periode 1 december t/m 15 juli

De meest kwetsbare periode voor weidevogels in verband met het zoeken van nestgelegenheid, de broedsels en niet vliegvlugge jongen loopt van februari tot en met 15 juli.¹²⁵ Om de kans op predatie door vossen zo gering mogelijk te houden, dient de populatie vossen reeds vóórdat de kwetsbare periode aanbreekt, op een laag niveau gebracht te zijn. Om dit mogelijk te maken moet vanaf 1 december van een vergunning gebruik gemaakt kunnen worden.¹²⁶ Het bestrijden van vossen in de kwetsbare gebieden en de zone van 5 km er omheen gebeurt door jagers die dat in hun vrije tijd moeten doen. Zij moeten deze nachtelijke activiteit vaak combineren met een baan. Het is daardoor voor de jagers niet mogelijk om in een korte periode voor 1 februari de kwetsbare gebieden en de 5 km zones vrij te maken van

¹²³ Verslag predatiebestrijding door Peter ter Haar in de periode januari t/m juni 2009. En, schriftelijke toelichting van A. Spijker van Staatsbosbeheer.

¹²⁴ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

¹²⁵ Eind februari komen de meeste weidevogels vanuit het zuiden weer in Nederland aan. De vogels moeten dan eerst opvetten voordat ze in maart/april beginnen met eieren leggen. Gedurende de maanden april/mei/juni komen de kuikens uit en worden binnen 30-40 dagen vliegvlug. Bron: Eekeren van N., e.a., Winst & Weidevogels Weidemaatregelen voor (functionele agro-) biodiversiteit, Louis Bolk Inst. 2022

¹²⁶ Uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (200401758/1) in 2004 blijkt dat zij zich kan vinden in de motivering voor het verstrekken van een ontheffing voor de periode van "1 december tot en met 15 juli"

vossen. Dat is de reden waarom wij voor een langere periode voor 1 februari (dus ook december en januari) een vergunning verlenen voor het schieten van vossen in de nacht periode met kunstlicht of restlichtversterker.

Gelet hierop wordt een vergunning verleend voor de periode 1 december tot en met 15 juli.

In februari 2008 is het rapport *Predatiebestrijding in het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug* uitgekomen. Hierin is een analyse gemaakt van de meest effectieve periode, locatie en methode van bestrijding van vossen. Dit heeft geresulteerd in een plan van aanpak voor de bestrijding. Uit de aanbevelingen van het rapport blijkt dat het vanuit de ecologie van de vos de meest effectieve periode van bestrijding tussen 1 februari en 31 mei ligt, met het zwaartepunt voor 15 april. Het resultaat van de bestrijding in deze periode is een verlaagd aantal vossen in het gebied in de periode die ertoe doet, de kwetsbare periode voor de korhoen: het voortplantingsseizoen. In de baltsperiode, de leg- en broedfase, en de periode dat de jonge kuikens nog niet vliegvlug zijn. Rond 15 juli zullen vrijwel alle kuikens vliegvlug zijn.

Doel van de bestrijding moet zijn dat in de voortplantingsperiode van de korhoen de vos niet of zo min mogelijk in het gebied van de korhoen voorkomt. De conclusie van het rapport, en uit ervaring die inmiddels met de bestrijding opgedaan is, blijkt dat de meest optimale periode van bestrijding van 1 februari tot en met 15 juli loopt.

Om de kans op predatie door vossen zo gering mogelijk te houden, dient de populatie vossen reeds vóórdat de kwetsbare voortplantingsperiode aanbreekt, op een laag niveau gebracht te zijn. Om dit mogelijk te maken moet vanaf 1 december van een vergunning gebruik gemaakt kunnen worden. Gelet hierop wordt een vergunning verleend voor de periode 1 december tot en met 15 juli.¹²⁷

In de uitspraak op onze ontheffing van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze ontheffing, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk heeft gemaakt heeft dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing deze verleend kon worden voor de periode 1 december tot en met 15 juli. De rechtbank Overijssel schreef:¹²⁸

Aan de ontheffingverlening voor de periode van 1 december tot en met 15 juli heeft verweerder ten grondslag gelegd dat deze periode is afgestemd op de benodigde tijd voor afschot en het begin van de meest kwetsbare periode voor broedende weidevogels en korhoenders op 1 februari. Om de kans op predatie voor de vos zo gering mogelijk te houden dient de populatie vossen voor februari zo laag mogelijk te zijn omdat de vogels nesteldrang krijgen in februari. Omdat de jongen vanaf 15 juli "vliegvlug" zijn loopt de periode waarop de ontheffing ziet door tot 15 juli. De rechtbank acht de periode waarvoor ontheffing is verleend niet onredelijk.

Leefgebied met een zone van 5 kilometer daaromheen.

Vossen verblijven overdag vaak in hun schuilplaats buiten de weidevogelgebieden. Om bij een weidevogelgebied of korhoengebied te komen kunnen vossen, gezien de grootte van hun territorium, een afstand van minimaal 5 kilometer afleggen.¹²⁹ Daarom is het van belang om ook de gebieden in een zone van 5 km om de kwetsbare gebieden 'vrij' te houden van vossen.

In aanvulling hierop merken wij op dat de vos een opportunistische jager is die zijn predatiestrategie makkelijk aanpast aan de aanwezigheid van voedselbronnen. De actieradius van de vos zal beperkt zijn als in een relatief klein gebied veel voedsel aanwezig is. Omdat de aantallen weidevogels in de weidevogelgebieden in Overijssel relatief klein zijn, zal hierdoor de foerageerafstand van de vos groter zijn.

¹²⁷ Uit een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (200401758/1) in 2004 blijkt dat zij zich kan vinden in de motivering voor het verstrekken van een ontheffing voor de periode van "1 december tot en met 15 juli"

¹²⁸ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

¹²⁹ De omvang van een territorium kan tot maximaal 400 hectare groot zijn. Dit kan een territorium zijn dat 5000 meter lang is en 800 meter breed. Bron: Zwarte de N., e.a., *Vossen in Rotterdam, literatuurstudie: ecologie, voorkomen en verspreiding in de stad*, 2011, blz. 8.

En naast de territoriale vossen, zijn er natuurlijk ook de niet-territoriale (solitaire) vossen die een bedreiging vormen voor de weidevogels en korhoenders.

Uit onderzoeken zijn voorbeelden bekend van predatieafstanden van 20 km of meer. Daarbij verwijzen wij naar een onderzoek van de heer Mulder in het weidevogelgebied IJperveld ten noorden van Amsterdam. In dat onderzoek uit 2007 van de heer Mulder is een *gezenderde* vos gevolgd. Daaruit blijkt dat de vos in de zoektocht naar voedsel afstanden aflegt tot wel 20 km.¹³⁰

Ook uit een grootschalig onderzoek in Denemarken naar de afstanden die gemerkte vossen afleggen, blijkt dat veel vossen een afstand van meer dan 5 km overbruggen.¹³¹ In het eerste levensjaar van vossen overbrugt 35% van de 140 gemarkeerde vossen een afstand van meer dan 5 km (tabel 4, blz. 9 onderzoek) en na het eerste levensjaar legt bijna 60% een afstand van meer dan 5 km af (tabel 5, blz. 10 onderzoek). Daarnaast blijkt uit dat onderzoek dat afstanden van meer dan 50 km worden overbrugd, waarbij de grootst gemeten afstand 140 km bedroeg (blz. 9 en 10). In het eerste levensjaar zijn maar liefst 140 jonge gemarkeerde vossen gevolgd en na het eerste levensjaar 62 vossen.

Uit het voorgaande maken wij op dat uit onderzoek blijkt dat zowel territoriale als niet-territoriale vossen grote afstanden overbruggen om aan voedsel te komen. Die grote afstanden legt een vos af om aan voedsel te komen. Een dier gebruikt bij predatie niet meer energie dan noodzakelijk. Verder blijkt uit paragraaf 4 van het rapport van de heer Mulder over 'Hoe is de vossenpopulatie in Noord-Holland te monitoren?' dat één enkele vos in een weidevogelgebied een hoge predatiedruk kan uitoefenen, omdat de vos de neiging heeft een overvloedige voedselvoorraad (veel nesten met eieren) zo te exploiteren dat hij er nog lang na het seizoen van kan profiteren. Hij doet dat door niet alleen te eten tot zijn maag vol is, maar ook nog in korte tijd veel eieren te verstoppen; een vos kan nog wel driekwart jaar later naar zulke verstopte, goed houdbare eieren terugkeren, aldus de heer Mulder.

De rechtbank Leeuwarden heeft in haar uitspraak van 16 december 2010 aangegeven een bufferzone van vijf kilometer niet onredelijk te vinden.¹³² De rechtbank is van oordeel dat het college (van GS van Friesland) bij het vaststellen van de weidevogelkaart in verband met de actieradius van de vos in redelijkheid een bufferzone van vijf kilometer rond de broedplaatsen van de desbetreffende vogelsoorten heeft kunnen hanteren.

In de uitspraak op onze ontheffing van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze vergunning, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing een zone van 5 kilometer gehanteerd mocht worden. De rechtbank Overijssel schreef:¹³³

Voorts heeft verweerder naar het oordeel van de rechtbank afdoende gemotiveerd dat de zone van 5 km rondom de weidevogel- en korhoendergebieden waarvoor ontheffing is verleend in verband met de actieradius van de vos nodig is om te kunnen leiden tot voldoende afname van de predatiedruk. Ter zitting heeft verweerder gesteld dat het rapport "Vossenbeheer voor hamsters, (hoe) heeft het gewerkt?", waar in het desbetreffende gebied een afschotzone van 1 km effectiever bleek te zijn dat een afschotzone van 1.5 km, en waar eiseres een beroep op doet, niet impliceert dat de in het bestreden besluit gehanteerde zone van 5 km niet effectief is. Verweerder heeft voorts gewezen op het feit dat de vossen vanwege de beschikbare menskracht en het jagen in de nachtelijke uren worden opgespoord door middel van het rondrijden in een auto, hetgeen bij een zone van 1 km niet mogelijk is, omdat het gebied dan te klein is. De rechtbank acht dit standpunt niet onredelijk.

¹³⁰ Mulder J., Een vos met een tomtommetje, Zoogdier 19-4, 2009 (blz. 9)

¹³¹ Birger Jensen, 'Movements of the Red fox in Denmark investigated by marking and recovery', 1973.

¹³² Rechtbank Leeuwarden 16 december 2010, AWB 10/986 (r.o. 4.7).

¹³³ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

Conclusie

Wij vinden het aannemelijk dat wij op grond van de Omgevingswet een vergunning kunnen verlenen voor de aangevraagde middelen en methoden, aangezien deze geen onnodig lijden veroorzaken en doelmatig en effectief zijn.

De mogelijkheden die de huidige vrijstelling biedt, om de stand van de vossen te beperken, zijn nog steeds ontoereikend. Zonder gebruik te mogen maken van nachtzichtkijkers of restlichtversterkers is effectief populatiebeheer niet goed mogelijk. Daarnaast verblijven vossen overdag in burchten die ook in natuurgebieden liggen die voor schadebeheer niet toegankelijk zijn. Dit gebeurt omdat vossen zich bevinden op gronden van derden waarvan de grondgebruiker en/of grondeigenaar geen toestemming wil geven om die gronden te betreden en aan het bestrijden van vossen te doen.

De bestaande vrijstelling biedt dus onvoldoende ruimte, en is daardoor onvoldoende effectief om de schade door vossen minimaal te houden door schadebeheer en bestrijding. Een aanvullende vergunning is daarom noodzakelijk.

Vossen zijn voornamelijk 's nachts in de weidevogel- en korhoedergebieden en verblijven overdag in burchten die ook in natuurgebieden liggen. Voor het effectief bestrijden van belangrijke schade aan fauna, is het daarom noodzakelijk ook 's nachts op vossen te kunnen schieten met behulp van een kustlicht en nachtzichtapparatuur om in de nacht te schieten.

D.1.9 Eindconclusie toetsing

Wij zijn van mening dat tot een vergunning met een voorschrift over gebruik van geweer met nachtzichtapparatuur tussen zonsondergang en zonsopkomst kan worden besloten, omdat gebleken is dat andere preventieve maatregelen niet effectief genoeg gebleken zijn, en er geen afbreuk gedaan wordt aan de gunstige staat van instandhouding van de vos. En het nodig is ter bescherming van fauna.

Uitgestelde inwerkingtreding

Op 10 januari 2025 ontvingen wij een dringend verzoek van de bioloog die namens de provincie Overijssel de monitoring van de korhoenders op de Sallandse Heuvelrug uitvoert, om zo snel mogelijk (al in januari) met de beheermaatregel predatoren bestrijding te beginnen. Hij geeft aan dat afgelopen jaar gebleken is dat door predatie en ziekten de bijplaatsing van nieuwe korhoenders uit Zweden niet erg effectief is geweest. Om het broedsucces te bestendigen is het noodzakelijk de predatorenbestrijding ook dit jaar goed ter hand te nemen.¹³⁴

Normaliter wordt bij een omgevingsvergunning, waarbij de activiteit ervoor zorgt dat er een wijziging van een bestaande toestand ontstaat die niet kan worden hersteld, een uitgestelde inwerkingtreding toegepast. Dat houdt in dat het besluit pas na vier werken na bekendmaking in werking treedt. Op deze manier worden onomkeerbare gevolgen voorkomen (artikel 16.79, tweede lid van de Omgevingswet). In dit geval bepalen wij dat er – gelet op de spoedeisende situatie vanwege de zeer slechte staat van instandhouding van het korhoen en kwetsbare weidevogels mede vanwege predatie door de vos (zie paragraaf D.1.3) – geen sprake is van een uitgestelde inwerkingtreding van de omgevingsvergunning.

Het is noodzakelijk dat er zo snel mogelijk na 1 december 2024 een nieuwe vergunning' vigerend is, zodat in de gebieden met kwetsbare bodembroeders (korhoenders en weidevogels) met het beheer van de vos kan worden begonnen. Hierbij speelt mee dat het bestrijden van vossen in de kwetsbare gebieden en de zone van 5 km er omheen door jagers gebeurt die dat in hun vrije tijd moeten doen. Zij moeten deze nachtelijke activiteit vaak combineren met een baan. Het is daardoor voor de jagers niet mogelijk om in een korte periode de kwetsbare gebieden en de 5 km zones vrij te maken van vossen. Mede om deze reden wordt de vergunning al verleend vanaf 1 december.

Op grond van artikel 16.79, vijfde lid van de Omgevingswet kan het bevoegd gezag in spoedeisende gevallen bepalen dat een omgevingsvergunning – ook als er sprake is van onomkeerbare gevolgen – direct na de dag van bekendmaking in werking treedt.

Er is jurisprudentie die de bovenstaande afweging onderschrijft. De Rechtbank Den Haag heeft op 24 december 2024 in een verzoek om voorlopige voorziening (Vovo) geoordeeld dat het belang bij

¹³⁴ Ons kenmerk: D2025-00001518

bescherming van de meeuwenpopulaties zwaarder weegt dan het belang bij bescherming van de vos. Daarbij betreft de voorzieningenrechter dat de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw in een slechte staat van instandhouding verkeren, en de vos juist in een gunstige staat van instandhouding. De Rechtbank Den Haag heeft om die reden de Vovo tegen verleende ontheffing van verboden op grond van Wnb voor het (1) jaarrond vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of verblijfplaatsen van de vos en (2) vangen en doden van de vos afgewezen.¹³⁵

D.1.10 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in het Bal.¹³⁶ De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

E SLOTCONCLUSIE

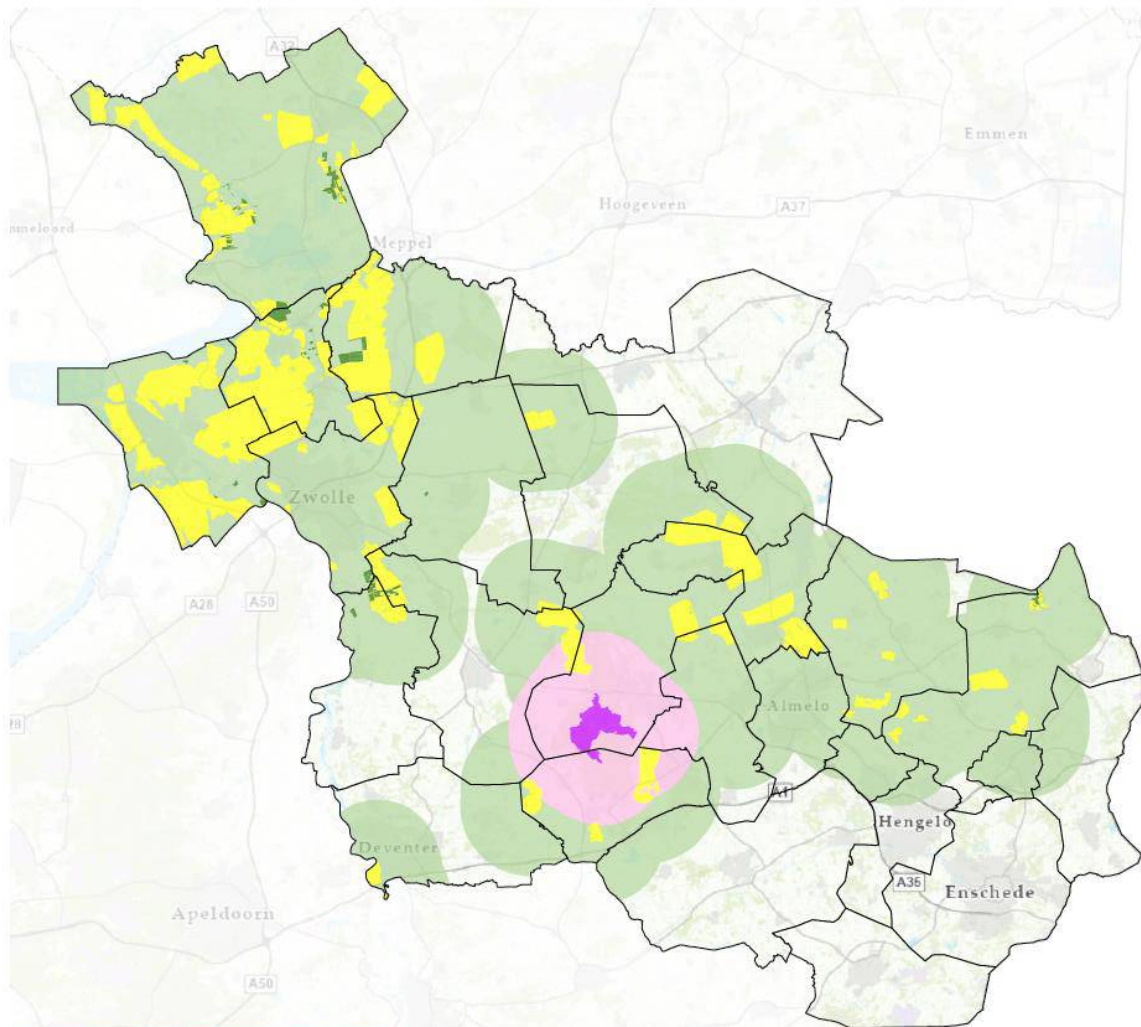
Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde vergunning voor het doden vossen, in de aangewezen weidevogelgebieden/korhoendergebied met een zone van 5 kilometer daaromheen te verlenen. Aan de vergunning zijn voorschriften verbonden, waaronder het voorschrift dat het gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur tussen zonsondergang en zonsopkomst toestaat.

¹³⁵ ECLI:NL:RBDHA:2024:21900

¹³⁶ Art. 11.27 van het Bal.

Leefgebied weidevogels en Korhoen

t.b.v. Vergunning Vos/weidevogels 2025

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Legenda

□ gemeentegrenzen

Leefgebied weidevogels en Korhoen

Leefgebied

■ Agrarisch leefgebied weidevogels | Agrarisch leefgebied weidevogels

■ Weidevogelreservaten / particulier natuurbeheer (N13.01)

■ Leefgebied Korhoen

Bufferzones

■ 5 km bufferzone leefgebied Korhoen en agrarisch leefgebied weidevogels

■ 5 km bufferzone rond agrarisch leefgebied weidevogels en/of weidevogelreservaten / particulier natuurbeheer

Bronnen

Natuurbeheerplan 2025 - Zoekgebied Agrarisch Natuurbeheer
 Natuurbeheerplan 2025 - Beheertypenkaart
 Leefgebied Korhoen:
 - Beheerplan Natura 2000 Sallandse Heuvelrug (2016)
 - Aanwijzingsbesluit Natura 2000 Sallandse Heuvelrug (2013)

Esri Nederland, Community Map Contributors

Team Data, Informatie, GIS en Innovatie

0 5 10 15 km

Nummer: 250008
 Datum: 20-01-2025

